גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

גליון חג מורחב

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא – אנו עושים תשובה מלמטה והשי"ת עושה תשובה כנגדנו מלמעלה.
אנו אומרים לה' "סלח לנו כי חטאנו". וה' עונה, ב"קלא פנימאה דלא אשתמע", 'סלחו לי כי חטאתי'. והיינו סוד "כי עמך הסליחה" – גם אתה מבקש סליחה.
כך עושה אהרן שלום בין שנים שאינם רואים עין בעין: לכל אחד משנה מהאמת ואומר "חברך מתחרט ומבקש סליחה", עד שנפגשים שניהם יחד ומתחבקים ומתנשקים. והנה, 'שינוי' זה הוא האמת לאמתו.

[מתוך השיעור 'בְּקורת עצמית אלקית']

נצבים־ראש השנה תשפ"ו

371 | שנה שמינית

נצבים־ר"ה ה'תשפ"ו

04 **מכתב לראש השנה תשפ"ו**
רמזי השנה החדשה

08 **בְּקורת עצמית אלקית**
המבט של ה' על עצמו
עבודת התשובה המשותפת
של ה' ושלנו

11 **מלכויות־זכרונות־שופרות**
משפטים עדות וחֻקים בעבודת תשרי
המלכת ה' וקבלת עולו בתענוג מיוחד

15 **אמונה־ממשלה־תוכחה**
התבוננות בתורות "תקעו"
בלקוטי מוהר"ן
תיקון החושים בנסיעה לצדיק, גאולת
תפִלה וחידוש העולם

27 **תהא שנת פרו ורבו**
התבוננות במצות השנה החדשה
גילוי ה' מהבית היהודי לעולם כולו

31 **מצוות היחוד**
יחוד ה', ישראל, התורה והעולם
כוונה עמוקה לפסוק 'שמע ישראל'

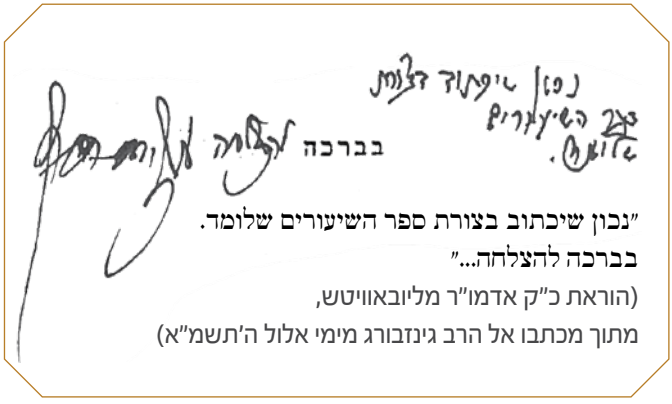
33 **הסיפור החסידי**
איפה האברך?
סיפור לראש השנה

36 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
זדונות כזכויות וסימן משמים

37 בַּאֲבוֹר שִׁלַּחְתִּים
תְּהֵא שְׁנַת פְּרוּ וּרְבוּ
רָזִי יְסַפֵּר לָנוּ אֵיךְ מְגַלִּים אֶת כֹּחַ הָאַיִן־סוֹף וְכֵיצַד כָּל אֶחָד מְקַיֵּם אֶת מִצְוַת פְּרוּ וּרְבוּ

העלון מופק ע"י עמותת
אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל
ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
מתווה עיצוב: דעה אביחיל
עיצוב: ענבל ציק
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד.
בברכה להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש,
מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

בס"ד

הקדמת המערכת

השבוע בגליון החגיגי והמורחב מכתב לשנה החדשה וחמשה שיעורים: רמזי השנה החדשה; שיעור על **מלכיות־זכרונות־שופרות** ועבודת חֹדש תשרי; ביאור על **שלש תורות** לר"ה ב**ליקוטי מוהר"ן**; שיעור **עיון ברמז העיקרי** של השנה – **ת**הא **ש**נת **פ**רו **ו**רבו; וכוונה **קצרה ועמוקה לפסוק 'שמע ישראל'**.

החוברת פותחת, כנהוג מדי שנה, ב**מכתב של הרב על סימני השנה החדשה** – ראשי התיבות, **ת**הא **ש**נת **פ**רו **ו**רבו, ועוד מגוון של רמזים ל־786 – המתווים **דרך לעבודת השנה הבעל"ט**.

השיעור הראשון – **בְּקורת עצמית אלקית** – הוא 'ציוץ' מרגש, **עמוק מני ים**, המביא אותנו לחדרי החדרים של **יום הדין** – המקום בו **ה' מבקר את עצמו ועושה תשובה כנגדנו**, כשמתוך הדין והבקורת מתגלה **אור חדש**.

בשיעור השני – **מלכויות־זכרונות־שופרות** – שיעור ממוצאי יום כיפור שעבר, מגלה הרב את שלשת סוגי המצוות – **משפטים־עדות־חקים** – בעבודת מלכויות־זכרונות־שופרות.

השיעור השלישי, הארוך ביותר – **אמונה־ממשלה־תוכחה** – מעמיק בשלש תורות יסודיות של רבי נחמן מברסלב על ראש השנה – '**תקעו אמונה**', '**תקעו ממשלה**' ו'**תקעו תוכחה**'. ובו מסדר הרב את **המבנה הפנימי שלהן** ודולה מכל אחת את **הפנינים העמוקות ביותר**. שיעור שנמסר ב**ישיבת חומש** בימי המאבקים, ואנו שמחים לפרסמו כאשר הישיבה **שוכנת כבוד בבית המדרש** שלה **בישוב המתחדש**.

משם ממשיכים לעוד 'ציוץ' מורחב וגדוש־רמזים על הסימן של **– ת**הא **ש**נת **פ**רו **ו**רבו – וגילוי **האהבה המיוחדת במצוה זו**. שמו לב שגם **המדור לילדים** עוסק בהרחבה ברמז המדובר מ**זווית הראיה המיוחדת והמתוקה של רזי**.

ונקנח ב'ציוץ' קצר ומופלא על – **מצות היחוד** – **קריאת שמע**. היו צדיקים שסיימו את **כל עבודת תשרי בערבית הראשונה של ראש השנה**, בדגש על קריאת שמע הראשונה של השנה – ובהחלט אפשר לעשות זאת **עם ההתבוננות הקצרה והעמוקה הזו**.

שבת שלום ומבורך,
כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה
לכל קוראינו ולכל בית ישראל,
המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת וילך הבעל"ט:
נ"ך יומי – ישעיה פרקים מח־נד; **משנה – עדיות** פרק ב.

מכתב לראש השנה תשפ"ו

לכל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם – ברכת שנה טובה ומתוקה, כתיבה וחתימה טובה!

בכל ראש השנה מתחדשת החיות האלקית בבריאה, ב"אור חדש" שלא היה כמוהו מעולם[א].

השנה הבאה עלינו לטובה היא שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש שנים לבריאת העולם, ה'תשפ"ו. נתבונן במשמעות השנה, כנהוג למצוא סימנים ורמזים טובים במספר השנה, תשפ"ו (788, כפי המניין "לפרט קטן", ללא האלפים).

פרו ורבו

שנת **תשפ"ו** היא ראשי תבות **ת**הא **ש**נת **פ**רו **ו**רבו. "פרו ורבו"[ב] היא המצוה הראשונה בתורה, שנאמרה לאדם וחוה באותו יום בו נבראו, היום הששי למעשה בראשית, הוא ראש השנה[ג] (ב**א** **בתשרי**, אותיות **בראשית**[ד], בריאת האדם נותנת משמעות לכל הבריאה, החל מנקודת הראשית של הבריאה).

יהי רצון שתהא זו שנת "פרו ורבו" (כברכה ומצוה גם יחד). ראשית, במשמעות הפשוטה והעיקרית, ללדת ילדים וילדות, לקיום תכלית הבריאה "לא תהו בראה לשבת יצרה"[ה] ולהרבות את ה"צלם ודמות אלהים" בעולם[ו]. במיוחד, הזוגות המצפים לפרי בטן יפקדו לטובה בראש השנה, שבו נפקדו שרה אמנו, רחל אמנו וחנה הנביאה[ז]. הגברת הילודה מזרזת את ביאת הגואל[ח], כאשר כנסת־ישראל (המקור העליון של כל נשמות ישראל) 'יולדת' את מלך המשיח.

בנוסף, נאחל שנת פריה ורביה רוחנית: להרבות בלימוד התורה, לחדש ולהוסיף בה[ט], "דברי תורה פרין ורבין"[י] בחידושי תורה משמחי לב (המבשרים את ה"תורה חדשה" שמגלה המשיח[יא]); ובעיקר ללמד תורה לאחרים ("ללמוד על מנת ללמד"[יב]), "ושננתם לבניך"[יג] וכל התלמידים נחשבים כבנים[יד].

ולבסוף, עלינו לקיים "פרו ורבו" גם על ידי גיור כהלכה, שכן המסייע לגייר את האדם ולהכניסו תחת כנפי השכינה נחשב כאביו־מולידו[טו] (והגר עצמו נולד מחדש, "כקטן שנולד"[טז]), בדרכם של

א תניא, אגה"ק יד.

ב בראשית א, כח.

ג ראה פסיקתא דרב כהנא כג, א.

ד פענח רזא פרשת בראשית פ"א.

ה ישעיה מה, יח.

ו ראה יבמות סג, ב; שו"ע אבה"ע א, א.

ז ר"ה יא, א.

ח ראה עבודה זרה ה, א (ובכ"מ): "אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף".

ט אור המאיר פרשת בראשית ד"ה "בפסוק ויטע"; אוצר החיים (קאמרנא) מצות פריה ורביה. וראה בעש"ט עה"ת ואתחנן אות סא. וראה גם הקדמת הזהר יב, ב.

י חגיגה ג, ב.

יא ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

יב ע"פ אבות פ"ד ה"ה.

יג דברים ו, ז.

יד ע"פ ספרי ואתחנן פיסקא ט.

טו ראה ספרי ואתחנן ז ואבות דרבי נתן פי"ב מ"ח. ובכ"מ.

טז יבמות כב, א.

אברהם אבינו ושרה אמנו "הנפש אשר עשו בחרן"[יז], אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים"[יח] (עוד לפני שזכו להוליד את יצחק). עלינו להפיץ את אור התורה והאמונה לכל העולם, כך שכל הנשמות שיש להן זיקה נעלמת לתורה ולישראל ימשכו ויבואו[יט], "**ונלוו גוים רבים אל הוי' ביום ההוא**"[כ] (בגימטריא **ישראל**!).

כתר עליון

לאחר הרמז של ראשי התבות, נגיע לחשבון הגימטריא (אחת משבע הדרכים שהתורה נדרשת בהן לפי ספר הזהר הקדוש[כא]), בכמה רמזים המצטרפים למכלול שלם.

תשפו = 786 = **כתר עליון**. במערכת הספירות היסודית בחכמת הקבלה, הכתר קודם לכל ועליון על הכל (כמו כתר על הראש). כאשר מערכת הספירות משתקפת בנפש האדם (שנברא בצלם אלקים ויכול לקיים "ומבשרי אחזה אלוה"[כב]), אזי הכתר מייצג את הרובד העל־מודע, שבו נמצא כח הרצון בנפש[כג] (רצון שאינו מגיע רק כתוצאה מתובנה מסוימת אלא רצון עצמי הנובע מעומק בלתי נודע).

רצון ה' מתבטא בתרי"ג (613) מצוות התורה, אותן אנו מקיימים במעשינו בעולם הזה ("מצַות רצונך"[כד]). מקור הרצון העליון הוא סוד ה"גלגלתא" בלשון הקבלה[כה] (כמו עצם הגלגלת החופה על המח), כאשר בגלגלתא יש תרי"ג אורחין־שבילים[כו] (רצונות פרטיים) שהם המקור לתרי"ג מצוות התורה. והנה המצוה הראשונה היא "פרו ורבו", המכונה 'מצוה רבה'[כז], הכוללת את כולן.

עטרת בעלה

ביטוי נוסף השייך לכתר נמצא בפסוק "אֵשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ"[כח] (עטרה היא כתר), **עטרת בעלה** = **תשפו**. מפסוק זה למדים שהכתר העליון מתגלה על ראשה של אשת החיל. האשה ככלל מזוהה עם ספירת המלכות התחתונה ('הנוקבא'), אך דווקא המלכות מגלה את הכתר העליון, "כתר עליון איהו כתר מלכות"[כט]. ספירת המלכות עוברת שינויים רבים (כמו הירח המתחסר ומתמלא), בתהליך ארוך של "עליית המלכות"[ל] (הנוקבא, המתבטא גם בעליית הנשיות ומעמד האשה בעולם), כאשר התכלית והשיא של עליית המלכות הוא גילוי השרש העליון שלה בכתר, "**עטרת בעלה**" = **כתר עליון** = **תשפו**.

יז בראשית יב, ה.
יח רש"י בראשית יב, ה (מבראשית רבה לט, יד).
יט ראה **המהפכה הרביעית** פ"ט.
כ זכריה ב, טו.
כא זהר ח"ג רב, א.
כב איוב יט, כו.
כג שער היחוד פרקים כד־כה (ובלקו"ב שם). ראה באורך **סוד ה' ליראיו** ש"א פ"א ובנספח "ג' רישין שבכתר" (וביאורם ב**שיעורים בסוד ה'** ח"ג עמ' מז ואילך ועמ' רצא ואילך).
כד נוסח תפלת מוסף.
כה ראה בהערה הבאה, וראה גם לקו"ת דרושים לר"ה נד, ב.
כו זהר ח"ג קכט, א.
כז תוספות פסחים פח, ב ד"ה "כופין לשבת"; גיטין לח, א ד"ה "כל המשחרר".
כח משלי יב, ד.
כט הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").
ל ראה באורך ע"ח שער מיעוט הירח, ובספר **המהפכה הרביעית** פ"ה על 'המהפכה השלישית' של לימוד תורה לנשים.

המשך

הדמות של "אשת חיל" יודעת לפעול בעולם[לא], מבלי לפגוע ביעודה העיקרי בבניין ביתה (התא המשפחתי שבראשו עומדים איש ואשה ההופכים לאב ואם). והנה, למרות שמצות "פרו ורבו" נאמרה לאדם וחוה יחד, בכל זאת, לפי ההלכה[לב], האיש מחויב במצוה זו והאשה אינה מחויבת בה! זאת מפני שהאשה מקיימת "פרו ורבו" בטבעיות, כאילו מוכרחת (ועליה לשמוח בכך, "אם הבנים שמחה"[לג]), לכן אין צורך לצוות בפקודה 'חיצונית', שהרי היא שואפת לעשות זאת מעצם טבעה (בבחינת "אינה מצווה ועושה"[לד]). זהו ביטוי נוסף של הכתר, "עטרת בעלה", הרצון העצמי שמעל הציווי המפורש. לעומת זאת, האיש צריך לכפות את טבעו הראשוני (הנוטה להשאר במסגרת האגו האישי), ומשום כך הוא נצרך לציווי המתקן ומעדן אותו (והאשה מסייעת לו בשמחה לקיים את חובתו[לה]).

אקום ארומם אנשא

פסוק נוסף הקשור לספירת הכתר הוא "עַתָּה אָקוּם יֹאמַר ה' עַתָּה אֵרוֹמָם עַתָּה אֶנָּשֵׂא" (בנבואת ישעיהו[לו]) – שלשת הפעלים, **אקום ארומם אנשא** = **תשפו**. אלו שלשה ביטויים שונים של עליה, שהם שלשה שלבים של עליה לכתר עליון.

המלה החוזרת "עתה" רומזת לכח התשובה, "אין ועתה אלא תשובה"[לז] (כיון שחזרה בתשובה היא מתוך הכרה בכך שעתה־עכשיו הוא הזמן המתאים ביותר לעשות טוב, לא להתעכב בעבר ולא להמתין לעתיד). התשובה שלנו תביא את הגאולה – "כבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הם נגאלים"[לח] – ותפעל את העליה לכתר עליון, "אקום ארומם אנשא".

משה אמת

רמז נוסף יש בביטוי "**משה אמת**" = **תשפו**. הביטוי השלם הוא "משה אמת ותורתו אמת"[לט]. "ונתן לנו תורת אמת"[מ], היא האמת לאמתו של משה רבינו.

משה הוא השליח לגאול את ישראל ולהוריד להם את התורה, "צִיר נֶאֱמָן לְשַׁלְּחָיו"[מא]. השליחות של משה נובעת גם היא מהמדרגה של "כתר עליון" (ובלשון הקבלה: השליח הוא היסוד[מב], שפנימיותו מדת האמת[מג] – "זכאי קשוט", צדיק אמת, הוא ה"צדיק יסוד עולם"[מד] – ושרשו ב'יסוד עתיק יומין'

לא כמו במזמור "אשת חיל" בספר משלי לא, י ואילך.
לב וראה גם משך חכמה על בראשית ט, ז.
לג תהלים קיג, ט.
לד סוטה כא, א.
לה ראה ר"ן ומאירי רפ"ב דקידושין.
לו ישעיה לג, י.
לז בראשית רבה כא, ו.
לח הלכות תשובה פ"ז ה"ה.
לט תנחומא קרח יא. **משה אמת** בהכאת אותיות (**מ** פעמים **א** וכו') = 14040 = **כ** פעמים **שבת**, **י** פעמים שתי שבתות ("אלמלא משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים", שבת קיח, ב).
מ נוסח ברכת התורה.
מא משלי כה, יג.
מב ראה קהלת יעקב ערך 'שליח'. ובכ"מ.
מג ראה סוד ה' ליראיו ש"א פי"ב (ובשיעורים בסוד ה' ח"ג שם).
מד משלי י, כה.

המתלבש ב'מצח הרצון', תיקון רעוא דרעוין משבעת תקוני גולגלתא דאריך אנפין[מה], כתר עליון).

שור פר

הכתוב אומר "וְתִיטַב לַה' מִשּׁוֹר פָּר מַקְרֶן מַפְרִיס"[מו] – **שור פר** = **תשפו** (כאשר **ת** מתחלקת ל־**ר־ר**).

הביטוי **שור פר** רומז ל**שופר** של ראש השנה (כפי שמסבירים חז"ל[מז]), ובמיוחד ל"שופרו של משיח"[מח], השופר הגדול שאנו מזכירים בברכת 'שופרות' בראש השנה: "וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְהִשְׁתַּחֲווּ לַה' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלָם"[מט].

קטנתי

יעקב אבינו אמר בתפלתו לה' לפני המפגש עם עשו אחיו, "קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדֶּךָ כִּי בְמַקְלִי עָבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעַתָּה הָיִיתִי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת"[נ] – **קטנתי מכל החסדים** = **תשפו**.

יעקב "הקטן"[נא] מקטין עצמו עוד ועוד. זו התודעה של מדת השפלות, העמדה הנפשית היסודית המודגשת במיוחד אצל בעל־התשובה (וכולנו בעלי תשובה), ההכרה שכל החסדים הבאים אליו מאת ה' יתברך הינם מתנת־חנם שאיננו מקבל בשל זכויותיו אלא מאהבתו האין סופית של ה' אליו, כדברי הבעל שם טוב[נב] שה' אוהב כל יהודי כאהבת הורים לבן יחיד שנולד להם לעת זקנתם (והרי "בנים אתם לה' אלהיכם"[נג]). ככל שאנו חשים באהבת ה' אלינו, כן אנחנו נוהגים בענוה ושפלות ונמנעים מלהבליט את המעלות וההשגים שלנו (מתוך ידיעה ברורה שכל מה שיש לנו הוא מתנת שמים – "תן לו משלו שאתה ושלך שלו"[נד]), "קטנתי".

במפגש עם עשו, עשו אומר ליעקב "יש לי רב"[נה] אך יעקב עונה לו "יש לי כל"[נו], ובכך הוא מכליל את האורות המרובים של עשו (אורות מרובים של עולם התהו[נז]) בכלים (לשון כל) המתוקנים שלו[נח]. וכך הוא עובד את השי"ת "בשמחה ובטוב לבב מרב כל"[נט]! והוא סוד "מאן דאיהו זעיר [קטנתי] איהו רב [שממשיך אורות מרובים דתהו בכלים רחבים של תיקון]"[ס][סא].

וכן תהיה לנו ולכל ישראל בשנה הבאה עלינו לטובה ולברכה, שנת תשפ"ו, בביאת גואל צדק, אמן כן יהי רצון!

מה ע"ח שי"ג פ"ו; שער מאמרי רשב"י, פירוש האד"ז; מבו"ש ש"ג ח"ב פ"ז.
מו תהלים סט, לב.
מז ראש השנה כו, ב.
מח ראה גם פדר"א ספל"א.
מט ישעיה כז, יג.
נ בראשית לב, יא. וראה תניא אגרת הקדש ב.
נא חולין ס, ב.
נב הוספות לכש"ט (קה"ת) אות קסז. ראה לקו"ש ח"ג עמ' 982.
נג דברים יד, א.
נד אבות פ"ג מ"ז.
נה בראשית לג, ט.
נו שם לג, יא.
נז ראה ע"ח ש"י (שער התיקון) פ"ה; שי"א (שער המלכים) פ"א ופ"ב.
נח תו"א וישלח.
נט דברים כח, מז.
ס ראה שיחת כ"ח ניסן תנש"א.
סא זהר ח"א קכב, א.

שיעור

המבט של ה' על עצמו

בקורת עצמית אלקית

קיצור מהלך השיעור

ימים נוראים הם ימים של "שמאלו תחת ראשי". בפרט, ראש השנה, יום הדין, הוא יום של בקורת ודקדוק במעשים. אכן, בקורת צריכים להפנות קודם כל כלפי פנים, בעוד על הזולת יש להסתכל בעין ימין ולדון לכף זכות, וכך נוהג גם ה' יתברך. בעומק, בראש השנה ה' משתף אותנו בבקורת שלו על עצמו - כך הופכת עבודת התשובה למשותפת, והדין שנראה חמור כלפי חוץ נעשה בפנימיותו בסיס לקרבה הכי עמוקה עם ה', כזו שאפילו משה רבינו לא זכה לה בגלוי בחייו. 'ציוץ' מיוחד של הרב ברשת X, שנותן לנו מבט חדש על ראש השנה, וכמדי שבוע הוא מובא כאן כלשונו בצירוף מ"מ וקצת הרחבה וביאור בהערות.

פני ואחורי ה' - מבט פנימה ומבט החוצה

ה' ברא את האדם עם שתי עינים — עין ימין להסתכל על מעלות הזולת ועין שמאל להסתכל על חסרונות עצמו[א].

עין ימין מסתכלת החוצה, בבחינת "אור המאיר לזולתו". עין שמאל מסתכלת פנימה, בבחינת "אור המאיר לעצמו"[ב].

והנה, ה' ברא את האדם "בצלמו"[ג]. נמצא שגם להשי"ת יש שתי עינים כנ"ל: עין ימין, עין של חסד ואהבה, אור המאיר לזולתו; עין שמאל, עין של גבורה ובקורת עצמית, אור המאיר לעצמו.

נבין זאת ממה שה' אמר למשה רבינו "וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ"[ד], "כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי"[ה]. "אֲחֹרָי", צד האחור של ה', כביכול, היינו השגחתו הפרטית על כל יצורי עולמים, אור המאיר לזולתו, היוצא, כביכול, מעינו הימנית של ה' (בחינת "טוב עין הוא יבֹרך"[ו], מה ש"טוב הוי' לכל ורחמיו על כל מעשיו"[ז]).

אך "פָּנַי" של ה' היינו הסתכלות ה' פנימה, לתוך עצמו כביכול, אור המאיר לעצמו. והוא

רשימת הרב (ציוץ). כ"ד מנחם־אב תשפ"ה.

א לקו"ד (לה"ק) ח"ה עמ' 1010 (וראה גם שיחת ליל שמח"ת תרצ"א עמ' 158); שיחת כ' מנחם־אב תשכ"ט הערה 161.

ב מושגים שנתבארו (בעיקר) בכתבי אדמו"ר האמצעי והרה"צ ר' הלל מפאריטש. ראה פלח הרמון וירא נח, ג ועוד. וראה המשך תער"ב ד"ה "נשא את ראש" תרד"ע (עמ' תצ); שיעורים בסוד ה' ח"ג פ"ו.

ג בראשית א, כז.

ד שמות לג, כג.

ה שם פסוק כ.

ו משלי כב, ט.

ז תהלים קמה, ט.

האופן בו ה' רואה את עצמו, בעין השמאל, את ה'חסרונות' שלו, כביכול!

ה' אומר למשה שלא מן ראוי שהעבד, התלמיד, יראה איך האדון, הרב, מעביר בקורת על עצמו[ח]. הרי דבר זה עלול 'לקרר' חלילה (קירור לשון בקורת) את החיות (חיים לשון חום) של העבד־התלמיד בעבודת ה', ואף ח"ו לגרום ל**ספק** — קליפת **עמלק**[ט], "אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ"[י] — באמונה!

"הביאו עלי כפרה"

אך בכל זאת התורה רוצה לגלות לנו גם את הסוד הזה[יא], שה' מעביר בקורת על עצמו. והוא הסוד של שעיר ראש חדש, "חטאת להוי'"[יב] — "הביאו עלי כפרה על שמיעטתי את הירח"[יג] (וכמו שנאמר[יד] שהשי"ת מתחרט בכל יום על שברא את היצר הרע).

ועל כן, דווקא במצות "החדש הזה לכם ראש חדשים"[טו] התקשה משה ביותר[טז]. הרי אז הלבנה נעלמת מן העין לגמרי, היא מצטמצמת ו'מתקפלת' לתוך עצמה, אין לה שום אור המאיר

דווקא במצות "החדש הזה לכם ראש חדשים" התקשה משה ביותר. הרי אז הלבנה נעלמת מן העין לגמרי, היא מצטמצמת ו'מתקפלת' לתוך עצמה, אין לה שום אור המאיר החוצה לזולת, כולה 'חשבון נפש' ובקורת עצמית, בעין שמאל שלה, המסתכלת אך ורק פנימה

החוצה לזולת, כולה 'חשבון נפש' ובקורת עצמית, בעין שמאל שלה, המסתכלת אך ורק פנימה.

וכמוה כך יוצרה, בפרט בראש השנה, בו נאמר "בכסה ליום חגנו"[יז], "חג שהחדש מתכסה בו"[יח].

העבודה המשותפת בראש השנה

בראש השנה עלינו להזדהות עם ה' ולהתחנן לפניו יתברך שיבנה שוב את מלכותו[יט], היינו את אורו המאיר לזולת, בחסד וברחמים, וב"אור חדש"[כ] שעדיין לא האיר לזולת מעולם[כא], אלא היה כלול באור המאיר לעצמו (בסוד "העלם העצמי של אור במהות המאור"[כב])[כג]. והוא סוד "לאכללא שמאלא בימינא"[כד], וד"ל.

"ובמה? בשופר"[כה] — "שפרו מעשיכם"[כו] —

ח בכלל חשבון נפש ווידוי על חטאים צריך אדם לעשות בינו לבין עצמו (ראה ברכות לד, ב; יומא פו, ב; סוטה ז, ב), וראה לקוטי דיבורים א עמ' 90־91 (מהדורת לשה"ק) שעל אדם גדול לבטל את דרגתו בינו לבין עצמו (כפי שביום כיפור כאשר הכהן הגדול בודק את עצמו מחוצי טבילה פורסים סדין של בוץ בינו לבין העם), וק"ו כשמדובר על ה' יתברך עצמו.

ט הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות קיח.

י דברים כה, יח. וראה רש"י עה"פ.

יא וראה מאמר ד"ה "אשר ישיר" תש"ל (ובכ"מ) שגם המדרגות שלמעלה מהתורה מתגלות דווקא על ידי התורה.

יב במדבר כח, טו.

יג חולין ס, ב.

יד סוכה נב, ב.

טו שמות יב, ב.

טז רש"י שם.

יז תהלים פא, ד.

יח ר"ה ח, ב.

יט זהו תורף עבודת ראש השנה - בנין המלכות (כמבואר בדרושי האריז"ל לר"ה).

כ נוסח אשכנז לסיום ברכת "יוצר אור".

כא וראה תניא אגה"ק יד: "ובכל שנה ושנה יורד ומאיר מחכמה עילאה אור חדש ומחודש שלא היה מאיר עדיין מעולם לארץ העליונה".

כב סוף ברכת "יוצר אור" בנוסח אשכנז וספרד.

כג וראה מאמר ד"ה "הרכבת אנוש לראשנו" להרה"צ ר' הלל מפאריטש (נדפס במגיד מראשית אחרית, גל עיני תשע"ג) ובסיום ביאורו להקדמת דרך חיים שזהו פירוש "אור חדש" - ש"חדש להיות אור".

כד וראה זהר ח"ג קעו, א; קעח, א. השמאל הוא קו העליה מלמטה למעלה ("למעלה מעלה עד אין קץ") והימין הוא קו הירידה מלמעלה למטה ("למטה מטה עד אין תכלית"). "לאכללא שמאלא בימינא" היינו שגם מה שנעלם לגמרי בעצמותו יתגלה למטה כאור חדש (וכפי שנתבאר באריכות בהמשך "באתי לגני" תש"ו ובביאורי הרבי עליו בענין "בזבוז האוצרות").

כה ר"ה טז, א.

כו ויקרא רבה כט, ו.

עבודת התשובה מקרב איש ולב עמוק.

באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא[כז] — אנו עושים תשובה מלמטה והשי"ת עושה תשובה כנגדנו מלמעלה[כח] (התשובה שלנו היא "תשובה תתאה", תשובת התחתון, והתשובה של ה' היא "תשובה עילאה", תשובת העליון[כט]).

אנו אומרים לה' "סלח לנו כי חטאנו"[ל]. וה' עונה, ב"קלא פנימאה דלא אשתמע"[לא], 'סלחו לי כי חטאתי'[לב]. והיינו סוד "כי עמך הסליחה"[לג] — גם אתה מבקש סליחה[לד].

כך עושה אהרן שלום בין שנים שאינם רואים עין בעין: לכל אחד משנה מהאמת ואומר "חברך מתחרט ומבקש סליחה", עד שנפגשים שניהם יחד ומתחבקים ומתנשקים[לה]. והנה, 'שינוי' זה הוא האמת לאמתו, כנודע[לו].

מעלת השמאל

כל עשרת ימי תשובה הם בסימן "שמאלו תחת לראשי"[לז]. לא רק יד שמאלו של ה', אלא גם עין שמאלו של ה'. שתיהן מרימות את ראשי[לח] לחזות במה שמשה רבינו לא הורשה לראות בחייו.

על זה נאמר שלעתיד לבוא השמאל יתעלה מעל לימין[לט].

והנה, **בקרת** אותיות **ברקת** ועולה **שבת** קדש, יום של תשובה עילאה[מ], תשובה מאהבה רבה, "אהבה בתענוגים"[מא].

משפלות, הבאה מתוך הסתכלות על עצמו בעין שמאל, באים לשמחה אמיתית בה'[מב] (המסתכל, כמונו, בעין שמאל על עצמו), "שמחו צדיקים בהוי'"[מג], "ויספו ענוים בהוי' שמחה"[מד], "ושמחת עולם על ראשם"[מה]!

כז ע"פ זהר ח"א רמד, א; ח"ב לא, ב; ח"ג קמה, א.

כח ראה שיחת ו' תשרי תשכ"ח סעיף כו (ולפי זה יתבאר גם הפסוקים "שובו אלי ואשובה אליכם" וכיו"ב).

כט ולפי זה, גם בעבודתנו שלנו תשובה עילאה היא תשובה בה אנו מזדהים עם התשובה של ה' - תשובה תתאה היא על החטאים שלנו, ותשובה עילאה על החטאים שגרמנו לאחרים, ודוק.

ל נוסח תפלת שמו"ע.

לא ראה זהר ח"א נ, ב. "קלא פנימאה דלא אשתמע" הוא־הוא סוד קול השופר (לקו"ת קדושים כט, ד; תפארת יוסף על ר"ה ד"ה "תקעו בחדש". ועוד), "מצות היום בשופר" (ראש־השנה כו, ב).

לב על הסליחות ההדדיות בין ה' לישראל ראה גם שיעורי כ"ג אלול תשס"ט (ובגליון התחדשות אלול תשע"ב) וכ"א אלול תשע"ט.

לג תהלים קל, ד.

לד וכעין כל הדברים האלה ממש המליץ בקדשו הרה"ק מרוז'ין (נר ישראל ח"ג עמ' צט):

הלוא זה ממש חסד אל שנקבע ראש השנה בראש חודש, כי אלמלא כן לא היה לנו פתחון פה לבוא לפניו ית', ולבקש ממנו שיסלח לנו על כל עונותינו. אבל עתה שראש השנה נקבע שיהיה בראש חודש יש לנו פתחון פה לבקש ממנו מחילה וסליחה, כי ביום ראש חודש כביכול הקב"ה מבקש מאתנו סליחה, וכאומרו ית' "הביאו כפרה עלי על שמיעטתי את הירח", ולכן אנו יכולים לומר לעומת זאת, רבונו של עולם אנו סולחים לך, אבל גם אתה בטובך הגדול סלח לנו. וזה שאנו מעוררים בתפילתנו ביום הקדוש הזה, ואומרים "אם עונות תשמר יה ה' מי יעמוד כי עמך הסליחה", פירוש אם אתה תשמר העונות ולא תסלח לנו ח"ו, א"כ אתה כביכול רבש"ע, מי יעמוד? הלוא גם עמך הסליחה ר"ל הלוא גם אתה מבקש ביום הזה סליחה וכפרה, כביכול, וכדי שתשיג את זה ראוי שתסלח גם לנו על מה שחטאנו והרשענו לפניך.

לה אבות דרבי נתן פי"ב מ"ג.

לו חתן עם הכלה עמ' נו.

לז שה"ש ב, ו. וראה לקו"ת שמ"ע (פד, ד) "וזהו ענין שמאלו תחת לראשי שמר"ה עד יוהכ"פ שהוא בחי' לרחוק שנעשה קרוב בחי' תשובה ועי"ז כמ"כ למעלה נמשך הבחי' מקיף עליון שלמעלה מהשתלשלות בחי' ימי קדם שלמעלה מימי עולם כמאמר המתנשא מימות עולם להיות מאיר בקירוב" (ובכ"ד עד"ז).

לח וראה ברית הנישואין (עמ' עב) שתפקיד "שמאלו תחת ראשי" לרומם את ראש הכלה.

לט ראה שער הגלגולים הקדמה לה; שער הפסוקים יחזקאל סימן כ (שלע"ל הלוים יהיו למעלה מהכהנים); מקדש מלך על זהר ח"א יז, ב בשם האריז"ל. מובא בלקו"ת קרח נד, ג (שלע"ל הלכה תהיה כב"ש).

מ תניא אגה"ת פי"ב.

מא שה"ש ז, ז. יום השבת הוא יום של ענג, "וקראת לשבת ענג" (ישעיה נח, יג), ולכן התשובה שבו היא תשובה מתוך "אהבה בתענוגים" דווקא.

מב ראה תניא פכ"ו. מאמר "השפלות והשמחה" של ר' אייזיק מהומיל זצ"ל.

מג תהלים צז, יב.

מד ישעיה כט, יט.

מה ישעיה לה, י; ישעיה נא, יא.

שיעור

משפטים עדות וחקים בעבודת תשרי: מוצאי יו"כ (ח"ב)

מלכויות־זכרונות־שופרות

קיצור מהלך השיעור

הסדר העיקרי של תפלות ראש השנה – מלכויות־זכרונות־שופרות – מקביל גם לשלישיה משפטים־עדות־חקים. עניינו של ראש השנה הוא המלכת ה' וקבלת עולו, אבל בעול הזה – דווקא כפי שהוא מתבטא בחקים שלמעלה מטעם ודעת – יש תענוג מיוחד. המבנה היסודי הזה, בראש השנה, מלווה אותנו לאורך כל חגי תשרי, כשהוא מתפרט לראש השנה־יום כיפור־סוכות. שיעור קצר ומלא תוכן על עבודת הימים הנוראים וימי השמחה של תשרי.

מלכויות־זכרונות־שופרות – משפטים־עדות־חקים

עיקר תפלת ראש השנה הוא שלש הברכות במוסף — מלכויות, זכרונות ושופרות[א]. נעשה הפעם הקבלה, שאיני זוכר אם אמרנו פעם, של השלישיה הזו לעוד שלישיה מאד חשובה:

יש בתורה שלשה סוגי מצוות — משפטים, עדות וחקים[ב]. על השלישיה הזו יש הרבה שיחות של הרבי[ג]. משפטים הם המצוות המובנות על פי השכל הישר; עדות הן מצוות שלא הייתי מבין מעצמן את ההכרח בקיומן, לפי השכל, אבל ברגע שהן כתובות בתורה יש להן מקום בשכל. עדות הן מצוות שבאות להעיד על נסים שה' עשה לנו, החל מעיקר העדות "זכר ליציאת מצרים". מובן בשכל שהמצוה היא כדי שלא נשכח את הנסים שה' עושה לנו; חקים הם לחלוטין לא מובנים, מצוות שלמעלה מטעם ודעת.

המלכויות בראש השנה הן כנגד המשפטים — זהו יום המלכת ה' ויום הדין־המשפט (כפי שאומרים בתפלת החול של עשרת ימי תשובה "המלך המשפט"). כתוב[ד] שעיקר ענין המלך הוא לעשות משפט. וגם לו עצמו יש משפט מיוחד — "משפט המלך"[ה]. כך, על דוד המלך כתוב שהיה עושה "משפט וצדקה לכל עמו"[ו], קודם משפט ואחר כך צדקה. אצל אברהם אבינו, איש החסד והצדקה, כתוב שצוה את בניו ואת ביתו אחריו

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. מוצאי יו"כ (אחרי קידוש לבנה) תשפ"ה - כפ"ח.

א ר"ה פ"ד מ"ה; שו"ע או"ח תקצא, ד.

ב דברים ד, מה; ו, כ. ראה רבינו בחיי על בראשית כו, ה. ובכ"מ.

ג לדוגמה: לקו"ש ח"א שיחה לפרשת בחקתי ולל"ג בעומר; ח"ג פרשת משפטים; ח"ד פרשת חקת. ובכ"מ.

ד הלכות מלכים פ"ד ה"י: "שאין ממליכין מלך תחלה אלא לעשות משפט ומלחמות שנאמר ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו ונלחם את מלחמותינו".

ה ראה שמואל־א פ"ח; רמב"ם הלכות מלכים פ"ד; דרשות הר"ן דרוש יא.

ו שמואל־ב ח, טו.

לשמור דרך ה' "לעשות צדקה ומשפט"[ז], קודם צדקה ואחר כך משפט. אצל המלך צריך להיות קודם כל משפט – "מלך במשפט יעמיד ארץ"[ח]. המשפט של המלך הוא הוגן, ישר ומתיישב על השכל – כשממליכים את ה' רוצים קודם כל את המשפטים הישרים.

הזכרונות בראש השנה – שנקרא "יום הזכרון"[ט] – הן כנגד העדות, כמובן. עדות הן זכר לנסים, שמעצבים את המודעות שלנו – "דע מאין באת"[י], לזכור את העבר שלנו. כל מושג העדות שייך דווקא לזכרונות של עם ישראל (כעדי ראיה הזוכרים את מה שראו בעיניהם – "אתה הראת לדעת"[יא], "אתם ראיתם"[יב] וכיו"ב – או את מה שספרו אבותיהם כעדי ראיה).

החקים בראש השנה הם השופר – "מצות היום בשופר"[יג]. החק העיקרי בתורה הוא פרה אדומה, "זאת חקת התורה"[יד], עליה אמר שלמה המלך "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני"[טו]. בראש השנה רמוזה הפרה בשופר, הרומז גם לשור־פר[טז]. קול השופר הפשוט מבטא את צעקת הנקודה הפנימית שבלב שלמעלה מטעם ודעת, מדרגת החק. עם כל הטעמים שנאמרו בשופר[יז], מודגש שהתקיעה היא כי "רחמנא אמר

> אצל המלך צריך להיות קודם כל משפט - "מלך במשפט יעמיד ארץ". המשפט של המלך הוא הוגן, ישר ומתיישב על השכל - כשממליכים את ה' רוצים קודם כל את המשפטים הישרים

'תקעו'"[יח], למעלה מטעם ודעת (ומבואר[יט] שהברכה היא "לשמוע קול שופר", את הקול הפשוט, ולא 'לשמוע בקול שופר', בחיפוש התוכן הפנימי של התקיעה).

עול ותענוג בחק

בדרך כלל כתוב – אצל הרבי[כ], ובכלל בחסידות[כא] – שחקים, היות שאין בהם טעם, דורשים קבלת עול פשוטה, שהיא יסוד עבודת השי"ת. הרבי אומר[כב] – עם קשר מיוחד לי"א ניסן, ה"מזל גובר"[כג] של הרבי, יום הולדתו, שהוא יום הקרבת הקרבן של נשיא שבט אשר – שגם קבלת עול צריכה להיות עם אושר, עם התחושה של "אשריך ישראל"[כד] (כלל כל הברכות, חותם ברכותיו של משה רבינו). אשר הוא יהודי פשוט, והוא מאושר בקבלת עול (אמא שלו קוראת לו על שם האושר בו, "באשרי כי אשרוני בנות"[כה]). יש בקבלת על גם כיף, תענוג.

לא ראיתי שהרבי מדבר הרבה על הענין, אבל אפשר לשאול בכלל – למה לומר שחקים הם קבלת עול? יתכן אחד שיש לו 'חוש' בחקים, 'חוש' שלא צריך להבין. לא רק שלא צריך להבין,

ז בראשית יח, יט.
ח משלי כט, ד (משפט־ארץ היינו יחוד תפארת ומלכות, וד"ל).
ט בתפלה ובקידוש, על יסוד לשון הפסוק "שבתון זכרון תרועה" (ויקרא כג, כד).
י אבות פ"ג מ"א.
יא דברים ד, לה.
יב שמות יט, ד; כ, יט; דברים כט, א.
יג ר"ה כו, ב.
יד במדבר יט, ב.
טו קהלת ז, כג.
טז ר"ה כו, ב.
יז כנודע מעשרה טעמים לתקיעת שופר - מובא באבודרהם הלכות ר"ה בשם הרס"ג, ומבואר בספר תום ודעת עמ' קצג.
יח ר"ה טז א.
יט ב"ח או"ח תקפה, א בשם אגודה; שו"ע או"ח אדה"ז תקפה, ד.
כ ראה הנסמן בהערה ג.
כא ראה דרך מצותיך מצות משא הארון בכתף מא, ב.
כב ראה ד"ה "ארבעה ראשי שנים" תשל"א (סה"מ מלוקט ח"ה עמ' קעג), ד"ה "ויהיו חיי שרה" תשי"ב (תורת מנחם ח"ד עמ' קכ ואילך) ובריבוי התוועדויות ושיחות ט"ו בשבט.
כג ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. ועיין קרבן העדה שם ד"ה "היה מעמיד".
כד דברים לג, כט.
כה בראשית ל, יג.

אלא שבשבילו חבל על המאמץ להבין — 'הכי כיף לי לעשות מה שאני לא מבין'. אומרים שיהודי הוא קבלת־עול־ניק בטבעו[כו] (מה שנקרא בחסידות "פרומקייט טבעית"[כז]). אנשים חושבים שזהו דבר קשה, אתכפיא, אבל באמת יהודי אוהב להיות חיל, אוהב לעבוד את ה' בלי להבין את טעמי הפקודות שהוא מקבל מה'. אדרבא, החק יכול להיות תכלית התענוג — אין תענוג כמו חק[כח].

מה הרמז? אותיות **חק** הן פרצוף הנצח של אלב"ם[כט], כאשר ה־**ח** היא הפנים וה־**ק** היא האחור. **ק**, שהיא האחור, בגימטריא **עֹל** — עבור מי שעומד עם הקב"ה אחור באחור, החק הוא קבלת עול באתכפיא. **ח** (חית), שהיא הפנים, היא לשון חיות[ל] — עבור מי שעומד עם הקב"ה פנים בפנים החק הוא מקור החיות, תענוג, כיף.

> יהודי הוא קבלת־עול־ניק בטבעו. אנשים חושבים שזהו דבר קשה, אתכפיא, אבל באמת יהודי אוהב להיות חיל, אוהב לעבוד את ה' בלי להבין את טעמי הפקודות שהוא מקבל מה'

תענוג החקים

כתוב[לא] שרק משה רבינו השיג טעם פרה, את הטעם של החק הכללי של התורה, ויש הערה בשיחה של הרבי[לב] שהטעם שמשה השיג איננו טעם שכלי אלא גילוי הרצון העצמי של ה', טעם של הרגשת הטעם והעריבות (געשמאק) של החק[לג]. שוב, כשקוראים הרבה שיחות אפשר לקבל רושם שאם אין טעם למצוה קיום המצוה הוא רק בקבלת עול, אבל זה לא נכון — גם לחק שאין לו טעם יש "טעם כמוס", ובכל אחד יש ניצוץ משה רבינו[לד] שה' מגלה לו את הטעם. אותו טעם אינו שכל אלא געשמאק מיוחד. גם השופר, החק של ראש השנה, הוא מלשון שופרא, יפי ותענוג[לה]. נאחל לכולנו שאת כל החקים של התורה נקיים בכיף, באמת הם הכי כיף מכל שאר המצות.

כתוב שגם במשפטים, שבהם יש לאדם טעם שכלי והשגה (תפיסה), יש געשמאק. אבל באמת משפט הוא דין, הוא פעולה של המלך. כתוב שאם התורה לא היתה נתנת — ח"ו (כפי שמוסיפים חסידים[לו]) — היינו יכולים לדעת את המשפטים בשכל האנושי שלנו, הרי אלו משפטים של צדק ויושר. אבל כתוב שעבור מי שזכה להרגיש את טעם פרה המשפט איננו העיקר. כמו שהרבי אומר, המשפטים אינם עיקר האידישקייט — עיקר האידשקייט הוא החקים. אדרבא, לפעמים השכל נדרש להתאמץ ולהתייגע כדי לדעת את הטעם ('לשבור את הראש') — וקשה לו. בשביל מה להתייגע כל כך כדי להבין את מצות התורה, כאשר אני יכול לקיים הכל מתוך כיף של חק? מה נותן ליהודי טוב טעם בחיים? האמונה שלו, לא השכל.

ההסבר הזה הופך את היוצרות. לפי זה, השכל הוא דין והאמונה היא חסד ורחמים[לז].

כו ראה סה"מ תש"ד עמ' 5. ובכ"מ.
כז קונטרס ההתפעלות פ"ה ובכ"ד.
כח ורמז: **תענוג** עולה 23 ברבוע ועם **חק** עולה 637, 13 פעמים 7 ברבוע, **יראת הוי**, **הוי־תורה** ("אורייתא וקוב"ה כולא חד").
כט עמק המלך ש"א פרקים ו־ז; שלום ירושלים (רבי שלום מזרחי עדני, ירושלים תרנ"ט) מאמר "כבוד אלהים", דרוש המלבוש ג, ב.
ל ראה אותיות לשון הקדש אות חית.
לא במדבר רבה יט, 1.
לב לקו"ש ח"ד חקת הערה 6. ראה גם חי"ח חקת א פי"א.
לג ראה גם לקו"ת במדבר יח, א.
לד תניא ריש פרק מב.
לה פע"ח שער השופר פ"א.
לו לקו"ש ח"ה פרשת וישלח הערה 41; רשימות חוברת קפא.
לז וראה פרי הארץ לפרשת תשובה על היחס הדין שבשכל לרחמים שבאמונה, עיי"ש.

אמונה, לשון ימין[לח], היא מדרגת "רב חסד"[לט] (מדרגת אברהם אבינו, איש החסד, ראש כל המאמינים[מ]), ושם נמצא היהודי — לא בשכל — ולכן הוא הכי אוהב את החקים.

חגי תשרי

אפשר לחלק את שלש המדרגות גם לשלשת חגי תשרי — ראש השנה, יום כיפור וסוכות (שכולם 'נמשכים' מראש השנה, כידוע[מא] ש־**ק** הקולות של ראש השנה הופכים להיות ענן הקטרת של יום כיפור וממנו **סכך** הסכה של סוכות):

הענין העיקרי של ראש השנה הוא המלכת ה', עם הדין־המשפט ביום הזה — סוד מלכויות־משפטים.

חג הסוכות — הקצה השני של החדש, המעבר מימים נוראים, ימי היראה, ל"זמן שמחתנו" — הוא במובהק חג של זכרונות, שנתקן כזכר לענני הכבוד בהם ה' הקיף אותנו ביציאת מצרים (זכרון־כוונה שהיא לעיכובא[מב] במצות סוכה שמתקיימת בליל הראשון של החג).

ביניהם נמצא יום **כיפור**, הוא יום של חק — כמו **פרה** אדומה (וכידוע[מג], יום הכיפורים הוא כמו פורים, בו צריך להגיע ל"עד דלא ידע"[מד]. אפשר לחשוב שהעינוי ביום כיפור הוא קבלת עול מעיקה של חוק, אבל כתוב שביום כיפור 'ועד דארך עסן' ('מי צריך לאכול'), ואף ניתן לקיים בו "לחיותם ברעב"[מה] — מקבלים חיות ושובע מהצום עצמו[מו] (וכשם שהשופר ממתיק את הדין של ראש השנה והופך אותו לרחמים, כך יום כיפור מביא לסליחה, מחילה וכפרה על כל החטאים עליהם נידונו בראש השנה). החיות של החק היא הטוב־טעם שלו, שהוא למעלה מטעם ודעת. את ה"פנים בפנים" של החק, של "נצח ישראל"[מז], מקבלים בעיקר ביום כיפור. לכן מיד במוצאי יום כיפור אומרים 'גוט יום טוב' ויושבים לסעודה[מח] — כי קבלנו יום־טוב, שמחה ותענוג (אושר) בחוק שלמעלה מטעם ודעת.

> אפשר לחשוב שהעינוי ביום כיפור הוא קבלת עול מעיקה של חוק, אבל כתוב שביום כיפור 'ועד דארך עסן' ('מי צריך לאכול'), ואף ניתן לקיים בו "לחיותם ברעב" - מקבלים חיות ושובע מהצום עצמו

שתהיה שנה טובה ומתוקה, חג שמח, ונזכה לרקוד ביחד בסוכות, בשמחת בית השואבה ובשמחת תורה, מתוך כל הברכות בגשמיות וברוחניות, בטוב הנראה והנגלה!

לח כמו בישעיה ל, כא: "כי תאמינו וכי תשמאילו".

לט תהלים קג, ח.

מ שמות רבה כג, ה (ע"פ שה"ש ד, ח).

מא פע"ח שער חה"ס פ"ד; מ"ח מסכת ימי מצוה וסכה פ"ג מ"א.

מב כשיטת הב"ח באו"ח סימן תרכה וההולכים בשיטתו - בכורי יעקב שם סק"ג; דרך פיקודיך הקדמה א אות ה; מועד לכל חי סימן כ ושו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סימן קס"ח.

מג תקו"ז כא (נז, ב); תו"א צד, ד; צה, ד; קכא, א. וראה קונטרס פורים תנש"א (מאמר ד' דפורים תשי"ג).

מד מגילה ז, ב.

מה תהלים לג, יט.

מו "**עצומו** של יום מכפר" (הלכות תשובה פ"ה ה"א) היינו **עצמת הצום**, לשון נופל על לשון.

מז שמואל־א טו, כט.

מח שו"ע אדה"ז תרכד ס"ט.

שיעור

התבוננות בתורות "תקעו"

אמונה־ממשלה־תוכחה

קיצור מהלך השיעור

אצל **רבי נחמן מברסלב** יש דגש מיוחד על עבודת ראש השנה – היום בו מתקבצים אליו כל תלמידיו – ובספרו לקוטי מוהר"ן יש שלש תורות מפורסמות המתחילות "תקעו". בשיעור שלפנינו מתבארים בטוב טעם ודעת המבנה הפנימי של שלש התורות – במהלך של הכנעה־הבדלה־המתקה וכנגד תקיעה־תרועה־שברים (בסדר הזה דווקא) – והנקודה העיקרית של כל אחת מהן: תיקון החושים בנסיעה לצדיק, גאולת תפלה וחידוש העולם. יצויין שהשיעור נמסר בישיבת חומש לפני שמונה שנים, בעיצומן של שנות המאבק על החזרה לישוב, וב"ה השנה נפתחו הלימודים בבית המדרש החדש והבנוי.

א. תקעו אמונה־ממשלה־תוכחה

אמונה־ממשלה־תוכחה

יש בלקו"מ תנינא שלש תורות חשובות ו'שמנות' על הפסוק "תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו"[א], ולפי סדר הספר הראשונה — תורה א בלקומ"ת — היא "תקעו ממשלה", תורה ה היא "תקעו אמונה" ותורה ח (מראש השנה האחרון של רבי נחמן, לפני ההסתלקות שלו בחג הסוכות) "תקעו תוכחה". הוא הסתלק בסוכות — כנראה רצה להגיע ל"לך אכל בשמחה לחמך"[ב] (כפי שהוא מבאר[ג] שתיקון האכילה הוא בחג הסוכות, כאשר אוכלים בשמחה). אבל בראש השנה, שכולל את הכל, הוא אמר את התורה "תקעו תוכחה" (כמו שיעקב אבינו, משה רבינו ושמואל הנביא קיימו מצות תוכחה לפני הסתלקותם).

אנחנו נשים את האמונה בהתחלה, כדי שיהיה לנו רמז יפה — ר"ת **אמת** — **א**מונה־**מ**ממשלה־**ת**וכחה (לפי סדר הספר — "**מאת** הוי' היתה זאת היא נפלאת בעינינו"[ד], היינו רמז

כִּי עַל יְדֵי מְצָוַת הַשָּׁלֹשׁ רְגָלִים, עַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְתַקֵּן הַשָּׁלֹשׁ מִדּוֹת הַנַּ"ל, כִּי 'בְּפֶסַח נִתְתַּקֵּן תַּאֲוַת מָמוֹן', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת י"ב): "וְהִ' נָתַן אֶת חֵן הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וַיַּשְׁאִילוּם" 'בְּעֵל כָּרְחָם' (בָּרָכוֹת ט'), כִּי הֵם לֹא רָצוּ כְּלָל, כִּי אָז נִתְתַּקֵּן תַּאֲוַת מָמוֹן. 'בְּשָׁבוּעוֹת נִתְתַּקֵּן תַּאֲוַת מִשְׁגָּל', בְּבְחִינַת: 'דָּם נָעָךְ וְנַעֲשֶׂה חָלָב' (ו). 'בְּסֻכּוֹת נִתְתַּקֵּן תַּאֲוַת אֲכִילָה', כִּי סֻכּוֹת נִקְרָא "חַג הָאָסִיף" (שְׁמוֹת כ"ג), שֶׁאוֹסֵף כָּל מִינֵי מַאֲכָל, וְזֶהוּ בְּחִינַת תִּקּוּן תַּאֲוַת אֲכִילָה, כִּי 'אֵינוֹ דּוֹמֶה מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ לְמִי שֶׁאֵין לוֹ' וְכוּ' (יוֹמָא ע"ד:).

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. כ"ד אלול תשע"ז – חומש תובב"א.

א תהלים פא, ד.

ב קהלת ט, ז.

ג ב"תקעו ממשלה" ה. וז"ל:

ד תהלים קיח, כב.

לבנין, הווית, המלכות, "זאת", בראש השנה. לפני ר"ה קוראים בתורה "**אתם** נצבים היום כלכם וגו'"[ה].

הר"ת **אמת** והכל נגמר ב־**ה** (**ההה** הוא שם קדוש, מ־**עב** השמות של ה'), מה האותיות שלפני הסיום? אמונה־ממשלה־תוכחה — **נחל**, גם רמז ששייך לרבי נחמן, "**נחל** נובע מקור חכמה"[ו]. **אמת** עולה 21 ברבוע ואם מוסיפים **נחל** — **נחל אמת** (אמת גם מלשון אמת המים) — כבר יהיה 529, 23 ברבוע. ה־**נחל** מעלה את הרבוע של 21 ל־רבוע של 23. 529 עולה **תענוג**, ועוד הרבה דברים חשובים בקבלה — עליה מ־**אמת** ל־**תענוג** (מפנימיות היסוד, הכח הנפשי השני מהסוף, לפנימיות רישא דאין, הראש השני של הכתר, הכח השני מההתחלה[ז], ודוק).

שלש התורות כנגד הכנעה־הבדלה־המתקה

נאמר בקיצור נמרץ: את שלש התורות הללו אפשר גם לכוון כנגד הכנעה־הבדלה־המתקה:

האמונה היא הכנעה.

למה קוראים לתורות האלה בשמות האלה? כי זהו הנושא, וגם פותח במשפט הראשון של כל תורה עם הדבר הזה. את התורה הראשונה הוא פותח[ח] שתכלית בריאת האדם למשול

> הבריאה היא כדי שנהיה גבוהים מהמלאכים, ושנמשול עליהם, והוא כותב בהמשך שאכן המלאכים מתקנאים בנו - לא פשוט, יש עימות, וצריך לדעת מה הסגולה שהמלאך לא יפיל אותי כשהוא מרגיש שאני רוצה לשלוט עליו

על המלאכים. באיזה יום ה' ברא אותנו? ראש השנה, יום ההולדת שלנו. הוא ברא אותנו בשביל למשול על המלאכים (כשהוא ברא אותנו הוא התיעץ עם המלאכים, "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו"[ט], הוא היה צריך, משום דרך ארץ, לקבל הסכמה מהמלאכים, שהרי ידע ורצה שסופו של האדם למשול על המלאכים). צריך להבין מה זה. הבריאה היא כדי שנהיה גבוהים מהמלאכים, ושנמשול עליהם, והוא כותב בהמשך שאכן המלאכים מתקנאים בנו — לא פשוט, יש עימות, וצריך לדעת מה הסגולה שהמלאך לא יפיל אותי כשהוא מרגיש שאני רוצה לשלוט עליו.

פשיטא שרעיון זה הוא הבדלה. ה' ברא אותנו, מין האדם, לא רק להיות נבדלים מהחי בעולם הזה הגשמי אלא להיות נבדלים גם מיצורי צבא השמים, להיות למעלה מהמלאכים ולמשול עליהם. כמובן שצריך הרבה להבין איך לפרש זאת אליבא דנפשיה. בכל אופן, זו ההבדלה, ואמונה היא הכנעה, קבלת עול.

ה דברים כט, ח.

ו "**נחל נבע מקור חכמה**" = "**שופר גדול**". הר"ת של "**נ**חל **נ**בע **מ**קור **ח**כמה", **נחמן** = 148 = 4 פעמים 37, **יחידה**, ממוצע כל אות; האוס"ת של "**נחל נבע מקור חכמה**" = 481, צירוף אותן ספרות = 13 פעמים 37, ודוק.

ז על פנימיות כחות הנפש ראה **סוד ה' ליראיו** ש"א (וביאוריו ב**שיעורים בסוד ה' ליראיו**) ובאריכות בספר **הנפש**.

ח וזה לשונו:

תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶא לְיוֹם חַגֵּנוּ (תְּהִלִּים פ"א):
[א] כִּי אִישׁ הַיִשְׂרְאֵלִי נִבְרָא, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מֶמְשָׁלָה עַל הַמַּלְאָכִים (א), וְזֶה הַתַּכְלִית וְהַסּוֹף שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (יְרוּשַׁלְמִי שַׁבָּת פֶּרֶק ב'): 'עֲתִידִין צַדִּיקִים, שֶׁיִּהְיֶה מְחִצָּתָן לִפְנִים מִמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרַת', שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּעֵת יֵאָמֵר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל", שֶׁהַמַּלְאָכִים יִצְטָרְכוּ לִשְׁאֹל מִיִּשְׂרָאֵל, כְּשֶׁיִּרְצוּ לֵידַע מַה פָּעַל אֵל. וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לִרְאוֹת, שֶׁיָּבוֹא לְזֶה הַתַּכְלִית, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מֶמְשָׁלָה עַל מַלְאָכִים, אַךְ צָרִיךְ לִשְׁמֹר עַצְמוֹ מְאֹד וְלִרְאוֹת, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כֹּחַ לַעֲמֹד בְּמֶמְשָׁלָה זוֹ, שֶׁלֹּא יִקָּנְאוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרַת וְיַפִּילוּ אוֹתוֹ, חַס וְשָׁלוֹם (ב), כִּי הַמַּלְאָכִים מִתְקַנְּאִים מְאֹד בְּאָדָם כָּזֶה, שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֶמְשָׁלָה עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (חֲגִיגָה טו:) עַל בַּמָּה גְּדוֹלִים, שֶׁבִּקְּשׁוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרַת לְדָחְפוֹ.

ט בראשית א, כו.

איך הוא מסביר את התוכחה? איך הוא פותח את "תקעו תוכחה"[י]? הוא מביא מרבי עקיבא

> המוכיח שאינו ראוי להוכיח עושה נזק רב ועצום. הוא עושה קודם כל ריח רע – לאותו אדם שמוכיח, במקום לעזור לו – ורוחנית־נשמתית הוא מחליש אותו לגמרי, עושה אותו 'על הפנים', וגם כל מה שנמשך בכל העולמות שקשור אליו, לנשמה הזו, הכל נפסק

י וזה לשונו:

תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶא לְיוֹם חַגֵּנוּ, כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹקֵי יַעֲקֹב (תְּהִלִּים פ"א):

[א] אַף עַל פִּי שֶׁתּוֹכָחָה הוּא דָּבָר גָּדוֹל, וּמֻטָּל עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְהוֹכִיחַ אֶת חֲבֵרוֹ, כְּשֶׁרוֹאֶה בּוֹ שֶׁאֵינוֹ מִתְנַהֵג כַּשּׁוּרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (וַיִּקְרָא י"ט): "הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עֲמִיתֶךָ", אַף עַל פִּי כֵן לָאו כָּל אָדָם רָאוּי לְהוֹכִיחַ. כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא (א) (עֲרָכִין טז:): 'תְּמַהַּ אֲנִי, אִם יֵשׁ בַּדּוֹר הַזֶּה מִי שֶׁיָּכוֹל לְהוֹכִיחַ'. וְאִם רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר זֹאת בְּדוֹרוֹ, כָּל שֶׁכֵּן בַּדּוֹר הַזֶּה שֶׁל עַכְשָׁו.

כִּי כְּשֶׁהַמּוֹכִיחַ אֵינוֹ רָאוּי לְהוֹכִיחַ, אֲזַי לֹא דַּי שֶׁאֵינוֹ מוֹעִיל בְּתוֹכַחְתּוֹ, אַף גַּם הוּא מַבְאִישׁ רֵיחַ שֶׁל הַנְּשָׁמוֹת הַשּׁוֹמְעִים תּוֹכַחְתּוֹ. כִּי עַל יְדֵי תּוֹכַחְתּוֹ הוּא מְעוֹרֵר הָרֵיחַ רַע שֶׁל הַמַּעֲשִׂים רָעִים וּמִדּוֹת רָעוֹת שֶׁל הָאֲנָשִׁים שֶׁהוּא מוֹכִיחָם. כְּמוֹ כְּשֶׁמְּנַח אֵיזֶה דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ רֵיחַ שֶׁאֵינוֹ טוֹב, כָּל זְמַן שֶׁאֵין מְזִיזִין אוֹתוֹ הַדָּבָר, אֵין מַרְגִּישִׁין הָרֵיחַ רַע, אֲבָל כְּשֶׁמַּתְחִילִין לְהָזִיז אוֹתוֹ הַדָּבָר, אֲזַי מְעוֹרְרִין הָרֵיחַ רַע; כְּמוֹ כֵן עַל יְדֵי תּוֹכָחָה שֶׁל מִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהוֹכִיחַ, עַל יְדֵי זֶה מְזִיזִין וּמְעוֹרְרִין הָרֵיחַ רַע שֶׁל הַמַּעֲשִׂים רָעִים וּמִדּוֹת רָעוֹת שֶׁל הָאֲנָשִׁים שֶׁמּוֹכִיחָם, וְעַל כֵּן הוּא מַבְאִישׁ רֵיחָם, וְעַל יְדֵי זֶה הוּא מַחֲלִישׁ אֶת הַנְּשָׁמוֹת שֶׁלָּהֶם, וְעַל יְדֵי זֶה נִפְסָק הַשֶּׁפַע מִכָּל הָעוֹלָמוֹת, הַתְּלוּיִים בְּאֵלּוּ הַנְּשָׁמוֹת. כִּי עִקַּר יְנִיקַת הַנְּשָׁמָה הוּא מֵהָרֵיחַ. כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בְּרָכוֹת מ"ג:): 'מִנַּיִן שֶׁמְּבָרְכִין עַל הָרֵיחַ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ". אֵיזֶהוּ דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה נֶהֱנֵית מִמֶּנּוּ וְלֹא הַגּוּף, הֱוֵי אוֹמֵר: זֶה הָרֵיחַ'. וְעַל כֵּן עַל יְדֵי זֶה הַמּוֹכִיחַ, שֶׁהוּא מַבְאִישׁ רֵיחָם, עַל יְדֵי זֶה נֶחֱלָשֶׁת הַנְּשָׁמָה, שֶׁיְּנִיקָתָהּ מֵהָרֵיחַ כַּנַּ"ל, וּמִמֵּילָא נִפְסָק הַשֶּׁפַע מִכָּל הָעוֹלָמוֹת הַתְּלוּיִים בָּהֶם.

אֲבָל כְּשֶׁהַמּוֹכִיחַ רָאוּי לְהוֹכִיחַ, אֲזַי אַדְרַבָּא, הוּא מוֹסִיף וְנוֹתֵן רֵיחַ טוֹב בְּהַנְּשָׁמוֹת עַל יְדֵי תּוֹכַחְתּוֹ. כִּי הַתּוֹכָחָה צְרִיכָה לִהְיוֹת בִּבְחִינַת הַתּוֹכָחָה שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁהוֹכִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל עַל מַעֲשֵׂה הָעֵגֶל, שֶׁעַל יְדֵי תּוֹכַחְתּוֹ נָתַן בָּהֶם רֵיחַ טוֹב, בִּבְחִינַת (שִׁיר הַשִּׁירִים א): "נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ", הַנֶּאֱמָר עַל מַעֲשֵׂה הָעֵגֶל. עֲזַב לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא נָתַן, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ"י שָׁם וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, בַּגְּמָרָא (שַׁבָּת פח:). כִּי עַל יְדֵי תּוֹכָחָה שֶׁל מֹשֶׁה עַל מַעֲשֵׂה הָעֵגֶל הוֹסִיף וְנָתַן בָּהֶם רֵיחַ טוֹב, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְזוֹנָא דְּנִשְׁמָתָא. כִּי עִקַּר יְנִיקַת הַנְּשָׁמָה הִיא מֵהָרֵיחַ כַּנַּ"ל, כִּי עַל יְדֵי קוֹל הַמּוֹכִיחַ שֶׁהוּא רָאוּי, עַל יְדֵי זֶה הוּא נוֹתֵן רֵיחַ טוֹב בְּהַנְּשָׁמוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְזוֹנָא דְּנִשְׁמָתָא כַּנַּ"ל.

שאמנם יש מצוה גדולה שבתורה להוכיח אבל אליה וקוץ בה — "תמה אני אם יש מישהו בדור שלנו שראוי להוכיח". כך אומר רבי עקיבא, עמוד התווך של התורה שבעל פה. אז הוא ממשיך להסביר שמי שלא ראוי להוכיח ומוכיח — לכאורה מקיים מצוה — לא רק שלא מתקן אלא מקלקל. מה הוא עושה? ריח רע, ריח מסריח. הריח שהוא עושה לזה שמוכיח אותו — במקום לחזק אותו הוא מחליש אותו. לא רק שהוא מחליש אותו, אלא גורם שכל השפע שנמשך לכל העולמות דרך שרש נשמתו נפסק. אז המוכיח שאינו ראוי להוכיח עושה נזק רב ועצום. הוא עושה קודם כל ריח רע — לאותו אדם שמוכיח, במקום לעזור לו — ורוחנית־נשמתית הוא מחליש אותו לגמרי, עושה אותו 'על הפנים', וגם כל מה שנמשך בכל העולמות שקשור אליו, לנשמה הזו, הכל נפסק. אבל "מכלל לאו אתה שומע הן" ו"מרובה מדה טובה ממדת פורענות", מי שכן ראוי להוכיח — משהו נדיר מאד, אבל יש אחד כזה, לכן יש מצוה בתורה — עושה בדיוק ההיפך. הוא עושה ריח טוב, והריח טוב מחזק וממשיך שפע בכל העולמות. זה הווארט הראשון, מה שהוא רוצה מה"תקעו תוכחה" — להגיע לתיקון הזה, להמתיק את המציאות.

כל תורה כאן היא ארוכה מאד ומורכבת מאד, כדרכו בקדש, של בחינות ויחסי גומלין בין עבודות בנפש. ב"תקעו תוכחה" רבי נחמן אומר[יא] שמי שמוכיח כדבעי ועושה ריח טוב

יא וזה לשונו:

וְהַתִּקּוּן לָזֶה הוּא עַל יְדֵי בְּחִינַת קוֹל כִּי בְּחִינַת קוֹל הוּא מַשָּׁקָה אֶת הַגָּן, שֶׁשָּׁם גִּדְלִים כָּל הָרֵיחוֹת וְהַיְרָאוֹת, בִּבְחִינַת (בְּרֵאשִׁית ב): "וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן". 'וְנָהָר

זוכה לקול של השיר דיתער לעתיד. זהו עיקר תענוג העולם הבא, עיקר שכר הצדיקים לעולם הבא הוא שיר, שיר חדש. כמו שקודם שמענו שיר. התענוג משיר אמתי — יש בחב"ד, מרבי הלל מפאריטש, שכל החיים אני מחפש את הניגון שלי. מי שזוכה למצוא את הניגון ומתענג עליו תענוג אין סוף — באמת עמד על שכרו. ככה רבי נחמן מסביר, ששכר הצדיק הוא הניגון. מי זוכה לניגון הזה, שהוא השכר הטוב של הצדיק? מי שיודע להוכיח ומי שזוכה לקבל תוכחה ממי שיודע להוכיח. אם כן, תכלית התורה הזו היא להגיע לתכלית ההמתקה, מכח תוכחה כדבעי. ידוע הרמז ש־**תוכחה** הוא **תוך־אהבה**, הכלל הראשון של מצות תוכחה הוא שצריך להוכיח מתוך אהבה, ואז עושה ריח טוב וכו' עד שזוכים לשיר חדש, תענוג העולם הבא.

> רבי נחמן מסביר ששכר הצדיק הוא הניגון. מי זוכה לניגון הזה, שהוא השכר הטוב של הצדיק? מי שיודע להוכיח ומי שזוכה לקבל תוכחה ממי שיודע להוכיח

אם כן, אפשר להקביל את שלש התורות כנגד הכנעה־הבדלה־המתקה לפי סדר אמ"ת.

שלש התורות — תקיעה־תרועה־שברים

נחזור שוב למבנה הכללי של אמונה־ממשלה־תוכחה: בכל תורה הוא מדבר על התקיעות ותמיד הוא נוקט בסדר תקיעה־תרועה־שברים. אפילו שהסדר אצלנו הוא תקיעה־שברים־תרועה, הוא כותב כך — ההגיון הוא שתרועה היא המלה בתורה ושברים הם תוספת של חז"ל. את תקיעה־תרועה־שברים עצמם מתאים להקביל לאמונה־ממשלה־תוכחה:

הוא מביא על תקיעה את הפסוק "ותקעתיו יתד במקום נאמן"[יב] — לשון אמונה. המקום הנאמן הוא הארץ, וכאשר תוקעים יתד חזק בארץ, התיישבות נאמנה, זהו תיקון האמונה.

הממשלה היא בפירוש תרועה — "ותרועת מלך בו"[יג]. ממשלה היא להיות מלך. צריך עוד להסביר קצת שנבין מה פירוש למשול על המלאכים. קודם כל, אחרי התקיעות יש תפלה שכל המלאכים שנוצרו מהתקיעה והשברים והתרועה והתקיעה ימליצו טוב — אבל אנחנו צריכים לשלוט על המלאכים. [נוהגים לומר את התפלה הזו?] תלוי באיזה מצב אתה נמצא... יש גם תפלה לפני, עם השם של **כב** אותיות, וגם בה יש מלאכים — כנראה הרבה מלאכים באים לשמוע את התקיעות שלנו, ובתקיעות שלנו עושים הרבה מלאכים. ברור שממשלה היא סוג של הבדלה — שאתה נבדל. התרועה בתורה היא גם כאשר המליכו מלך — בהכתרת

יב ישעיה כב, כג. לקומ"ת א, ב. שם ח, יא.

יג כפי שמובא גם שם ח, יא.

הַיּוֹצֵא מֵעֶדֶן' וְכוּ' זֶה בְּחִינַת קוֹל, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים צ"ג): "נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם"; וְזֶה בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ג): "אֶת קוֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בַּגָּן וְאִירָא". כִּי זֶה הַקּוֹל מַשְׁקֶה אֶת הַגָּן, שֶׁעַל יְדֵי זֶה גְּדֵלִים שָׁם כָּל הָרֵיחוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת יִרְאָה כַּנַּ"ל, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מְזוֹנָא דְּנִשְׁמָתָא כַּנַּ"ל. כִּי עַל יְדֵי זֶה הַקּוֹל נִכְנָע בְּחִינַת עָקֵב דְּסִטְרָא אָחֳרָא, כִּי זֶה הַקּוֹל הוּא בְּחִינַת (שָׁם כ"ז): "הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב". וְעַל כֵּן זָכָה יַעֲקֹב לִבְחִינַת הָרֵיחַ, בְּבְחִינַת (שָׁם): "רְאֵה רֵיחַ בְּנִי כְּרֵיחַ שָׂדֶה", הֲנָאֲמָר בְּיַעֲקֹב, וְהוּא מַכְנִיעַ עָקֵב דְּסִטְרָא אָחֳרָא, בְּבְחִינַת (שָׁם כ"ה): "וְיָדוֹ אוֹחֶזֶת בַּעֲקֵב עֵשָׂו". וְזֶה הַקּוֹל הוּא בְּחִינַת קוֹל הַמּוֹכִיחַ הָרָאוּי, בְּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה נ"ח): "הָרֵם כַּשּׁוֹפָר קוֹלֶךָ וְהַגֵּד לְעַמִּי פִּשְׁעָם" וְכוּ'. כִּי הַמּוֹכִיחַ שָׁרוֹצֶה לְהוֹכִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל וּלְהַגִּיד לָהֶם פִּשְׁעָם וְחַטָּאתָם, הוּא צָרִיךְ לְזֶה הַקּוֹל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבָאִישׁ רֵיחָם עַל יְדֵי שֶׁמְּעוֹרֵר עֲוֹונוֹתֵיהֶם כַּנַּ"ל. עַל כֵּן צָרִיךְ לְזֶה הַקּוֹל, כִּי עַל יְדֵי זֶה הַקּוֹל הוּא מוֹסִיף וְנוֹתֵן בָּהֶם רֵיחַ טוֹב, כִּי עַל יְדֵי זֶה הַקּוֹל גְּדֵלִים כָּל הָרֵיחוֹת, כִּי זֶה הַקּוֹל מַשְׁקֶה אֶת הַגָּן וְכוּ' כַּנַּ"ל.

וְזֶהוּ: "הָרֵם כַּשּׁוֹפָר קוֹלֶךָ" כַּשּׁוֹפָר דַּיְקָא, כִּי זֶה הַקּוֹל הַמַּשְׁקֶה אֶת הַגָּן, שֶׁהוּא בְּחִינַת: "וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן", הוּא בְּחִינַת קוֹל הַנִּגּוּן שֶׁל הַשִּׁיר שֶׁיִּתְעוֹרֵר לֶעָתִיד, כְּשֶׁיְּחַדֵּשׁ אֶת עוֹלָמוֹ, שֶׁהוּא בְּחִינַת שִׁיר פָּשׁוּט, כָּפוּל, מְשֻׁלָּשׁ, מְרֻבָּע.

וְזֶה כַּשּׁוֹפָר רָאשֵׁי תֵבוֹת: פָּשׁוּט, כָּפוּל, שָׁלוּשׁ, רָבוּעַ שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשִּׁיר שֶׁלֶּעָתִיד, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַקּוֹל הַמַּשְׁקֶה אֶת הַגָּן, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הַקּוֹל דַּיְקָא הוּא יָכוֹל לְהוֹכִיחַ. וְזֶהוּ: "הָרֵם כַּשּׁוֹפָר קוֹלֶךָ" כַּשּׁוֹפָר דַּיְקָא, כַּנַּ"ל.

וראה עוד באריכות שם בהמשך התורה.

מלך מריעים.

תוכחה היא שברים. בהוכחת מישהו על פי פשט יש שבירה, רק שהוא מסביר[יד] ששבירה היא גם לשון "עיני כל אליך ישׂברו"[טו] — שיש בשבירה גם תקוה טובה. אפשר לומר שזהו תיקון התוכחה (כאשר שברים, משרש **שבר**, מתפרשים גם כשרש **שׂבר־סבר**) — תוכחה בפנים מסבירות, בסבר פנים יפות (הסבר בטוב טעם מדוע אתה מוכיח עד שהדברים יתיישבו היטב, הכל **תוך־אהבה**, כנ"ל) עד שזוכים לקול התוכחה הראויה שהופך להיות הקול דאתער לעתיד לבוא, תענוג אין סוף שהוא שכר העולם הבא.

כעת, לסיום, רוצים לקחת מכל תורה נקודה אחת וקצת לפתח אותה:

ב. תיקון החושים בנסיעה לצדיק (תקעו אמונה)

נקודה אחת מתוך תקעו־אמונה מדברת במעלת הנסיעה לצדיק לראש השנה. ידוע שיש ענין גדול מאד לנסוע לצדיק האמת לראש השנה. רבי נחמן מדבר רבות על גודל ענין הקיבוץ בר"ה, על הצירופים, על השעשועים, על התיקונים שנעשו כשיש קיבוץ גדול אצל צדיק האמת בראש השנה, אבל בתורה הזו יש ווארט שכתוב דווקא כאן:

הוא אומר שמי שזוכה להיות אצל הצדיק בראש השנה זוכה לתקן את כל חמשת החושים שלו[טז]. איך זה?

שבירה היא גם לשון "עיני כל אליך ישׂברו" – יש בשבירה גם תקוה טובה. זהו תיקון התוכחה – תוכחה בפנים **מסבירות**, ב**סבר** פנים יפות

תיקון הראיה – ראית פני הצדיק

ברגע שהוא רק בא ורואה את פני הצדיק הוא מתקן את העינים שלו, את חוש הראיה שלו — ראית פני הצדיק היא תיקון חוש הראיה.

תיקון השמיעה – שמיעת הצדיק

אחר כך, כשהוא שומע ממנו דברי תורה הוא מתקן את חוש השמיעה שלו.

תיקון הריח – הטרחה להגיע לצדיק

במה שהוא טורח טרחה רבה כדי להגיע לצדיק — לא פשוט הנסיעה לצדיק, יש הרבה טרחה — הוא מתקן את חוש הריח. אפשר לרמוז שבתוך המלה **טרח**ה יש גם אותיות **ריח**. אם עובדים קשה וטורחים להגיע לאיזה יעד, לאיזה קיווי, קו, כיוון — מתקנים את חוש הריח. מכל החושים זהו החוש המשיחי, "והריחו ביראת הוי'". כל ליקוטי מוהר"ן הם מוסר השכל, אבל זו נקודה חשובה של מוסר השכל — צריך הרבה

יד שם ח, יא.

טו תהלים קמה, טו.

טז אות טו. וזה לשונו:

וְעִקַּר זְמַן הַקְּבוּץ הוּא בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת רֹאשׁ שֶׁאָז הוּא בְּחִינַת תְּקוּן הַמֹּחִין כַּנַּ"ל, וְהֵם מְאִירִין וּמְחַזְּקִין זֶה אֶת זֶה, דְּהַיְנוּ כִּי גַּם בְּהָרַב עִם הַתַּלְמִידִים כְּשֶׁמִּתְקַבְּצִים,

יֵשׁ כָּל בְּחִינוֹת הַחֲמִשָּׁה חוּשִׁים שֶׁל הַמֹּחַ. 'חוּשׁ הָרְאִיָּה' זֶה בְּחִינַת מַה שֶּׁרוֹאִין אֶת הָרַב, בְּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה ל): "וְהָיוּ עֵינֶיךָ רוֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ", שֶׁהוּא דָּבָר גָּדוֹל. 'שְׁמִיעָה' הוּא בְּחִינוֹת (אִיּוֹב ל"ו): "וַיִּגֶּל אָזְנָם לַמּוּסָר" דְּהַיְנוּ מַה שֶּׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד שׁוֹמֵעַ הַמּוּסָר שֶׁל הָרַב. 'רֵיחַ' זֶה בְּחִינַת הַטְּרָחוֹת וְהַיְגִיעוֹת שֶׁיֵּשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּשָׁבִיל לְנַסֵּעַ וְלֵילֵךְ וְלָבוֹא אֶל הָרַב, וְזֶה בְּחִינַת רֵיחַ, בְּחִינַת (שִׁיר הַשִּׁירִים ז): "וְרֵיחַ אַפֶּךָ", בְּחִינַת (קֹהֶלֶת ב): "אַף חָכְמָתִי עָמְדָה לִי" 'חָכְמָתִי שָׁבְאַף עָמְדָה לִי' (מִדְרָשׁ רַבָּה קֹהֶלֶת סֵדֶר ב, עַיֵּן שָׁם בְּמַתְנוֹת כְּהוּנָה), דְּהַיְנוּ עַל יְדֵי טְרָחוֹת וְיגִיעוֹת, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל מֵהָרַב כִּי אִם עַל יְדֵי טְרָחוֹת וְיגִיעוֹת, וְזֶהוּ בְּחִינַת 'חוּשׁ הָרֵיחַ'. טַעַם' זֶה בְּחִינַת מַה שֶּׁכָּל אֶחָד טוֹעֵם וּמַרְגִּישׁ מְתִיקוּת אִמְרֵי נֹעַם שֶׁל הָרַב. 'מִשּׁוּשׁ' זֶה בְּחִינַת יָדַיִם כַּנַּ"ל, זֶה בְּחִינַת הַהוֹצָאוֹת שֶׁיֵּשׁ לְכָל אֶחָד, מַה שֶּׁכָּל אֶחָד מוֹצִיא יְגִיעַ כַּפּוֹ עַל הוֹצָאוֹת לָבוֹא לְהָרַב, וְזֶה בְּחִינַת 'מִשּׁוּשׁ', בְּחִינַת יָדַיִם, בְּחִינַת יְגִיעַ כַּפּוֹ כַּנַּ"ל. נִמְצָא שֶׁגַּם כָּאן נִתְתַּקֵּן בְּחִינוֹת הַחֲמִשָּׁה חוּשִׁים כְּמוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְהֵם מְאִירִין וּמְחַזְּקִין זֶה אֶת זֶה. שֶׁלִּפְעָמִים נֶחֱלָשׁ בְּחִינוֹת הַחֲמִשָּׁה חוּשִׁים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְנִתְחַזְּקִין עַל יְדֵי אֵלּוּ הַחֲמִשָּׁה חוּשִׁים שֶׁל הָרַב עִם הַתַּלְמִידִים, וְכֵן לְהֶפֶךְ.

טרחה, הטרחה להגיע לצדיק מתקנת את הריח.

תיקון הטעם - הרגשת טוב־טעם בצדיק ותורתו

אחר כך אומר עוד משהו, שנשמע כמעט כמו שמיעה, אבל עוד משהו — כאשר זוכים לטעום את הנעם, טוב־הטעם, הגעשמאק באידיש, של הצדיק (לכאורה גם בדברי התורה, לא לשמוע ולהבין את השכל שבהם אלא לטעום את הגעשמאק) מתקנים את חוש טעם.

תיקון המישוש - הוצאות הנסיעה לצדיק

אחרון חביב, נשאר חוש המישוש. איך מתקנים? [על ידי הדחיפות...] ככה הוא אומר כי הוא גערעה, אבל רבי נחמן אומר אחרת — שחוש המישוש היינו הוצאות הדרך, לא הטרחה. יש הרבה הוצאות כדי להגיע לצדיק, וההוצאות — כמה שאתה יותר מוציא כסף — מתקנות את חוש המישוש. הוא לא אומר כסף שאתה נותן לצדיק, אלא ההוצאות שלך כדי להגיע לצדיק. [למה הוצאות קשורות לתיקון המישוש?] למדת את המאמר של רבי אייזיק מהומיל[יז] על "ואהבת... בכל מאדך"[יח]? "בכל מאדך" הוא "בכל ממונך"[יט], הכחות המאדיים, זה המישוש.

כל הדברים שהוא אומר בתורה הזו צריכים להיות קשורים לאמונה — "תקעו אמונה". כנראה שבשביל התיקונים האלה — תיקוני החושים — צריך את ההכנעה של האמונה.

את שלשת החושים שכנגד החב"ד - ראיה־חכמה, שמיעה־בינה, טעם־דעת - מתקנים רק כשמגיעים בפועל אל הצדיק החי, רואים אותו, שומעים אותו וטועמים את הערבות והנעימות שלו

צדיק חי — תיקון החב"ד

איפה נמצאים חמשת החושים בספירות? הריח בכתר, הראיה בחכמה, השמיעה בבינה, הטעם בדעת והמישוש ביסוד[כ]. רואים שאת הכתר (העל־מודע, המקיף) והיסוד — הריח והמישוש — מתקנים עוד בדרך לצדיק, בטרחה לנסוע ובהוצאות הנסיעה. אבל את שלשת החושים שכנגד החב"ד — ראיה־חכמה, שמיעה־בינה, טעם־דעת — מתקנים רק כשמגיעים בפועל אל הצדיק החי, רואים אותו, שומעים אותו וטועמים את הערבות והנעימות שלו. למה? בשביל לתקן את החב"ד צריך חי מוחשי — בכתבי האריז"ל חיות פירושה מוחין, חב"ד.

ג. למשול על מלאכים ולגאול את התפלה (תקעו ממשלה)

תיקון תאות התמנות - על מלאכים (ולא על בני אדם)

שוב, נחזור לממשלה. מה פירוש למשול על מלאכים? אחד הדברים שהוא כותב[כא],

יז מאמר שני המאורות ח"ב ס"ד. חנה אריאל ד"ה "ואהבת" (נדפס כהשלמה לאחר מאמר מצה וכוסות) בעיקר פ"ד ואילך.

יח דברים ו, ה.

יט ברכות פ"ט מ"ה.

כ שהרי בספר יצירה זהו חוש התשמיש (החוש של חדש תשרי, בו נוסעים אל הצדיק). רבי נחמן קושר כאן את חוש המישוש לידים, והקשר שלהן לתיקון היסוד הוא בסוד הפסוק "יד ליד לא ינקה רע וזרע צדיקים נמלט" (הנדרש בכ"ד בחז"ל על פגם הברית, וכן ידוע שרבי נחמן עצמו הרגיש בפגם הברית כאשר נתן יד ליד כמפורש בשיחות הר"ן קפה עפ"י פסוק זה).

כא שם אות ז. וזה לשונו:

[ז] אַךְ צָרִיךְ לִזָּהֵר מְאֹד מֵהִתְמַנּוּת, כִּי זֶה הַזּוֹבֶה לְיִרְאָה, יֵשׁ לוֹ הִשְׁתּוֹקְקוּת לְהִתְמַנּוּת, כִּי 'מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם, דְּבָרָיו נִשְׁמָעִין' (בְּרָכוֹת ו:), וּמֵחֲמַת שֶׁדְּבָרָיו נִשְׁמָעִין, הוּא מִשְׁתּוֹקֵק לְהִתְמַנּוּת, אֲבָל צָרִיךְ לִשְׁמֹר עַצְמוֹ מְאֹד מֵהִתְמַנּוּת, כִּי הַהִתְמַנּוּת מַפְסִיד הַשְׁפָּעַת הַנְּבוּאָה, בְּחִינוֹת הַמַּלְאָךְ הַנַּ"ל, הַנַּעֲשֶׂה עַל יְדֵי הַיִּרְאָה. וְזֶה שֶׁאָמַר יְהוֹשֻׁעַ

שיש אדם שיש לו תאות התמנות. מבינים? יש תאוה להתמנות, להיות ראש ישיבה, להיות בועד הקהילה — תאוה להתמנות. הוא אומר שצריך לברוח ממנה, אבל צריך להחליף אותה בתאות התמנות על המלאכים. אם יש לך פה הרבה מלאכים, לא נורא שיש תאות ההתמנות, כי היא "תקעו ממשלה". אבל אם יש בני אדם — תאות התמנות על בני אדם היא בעיה.

ממשלה על חוקי הטבע (שאיפת המדע)

שוב, איך אני מבין את הממשלה על מלאכים? נשמע משהו מוזה. מלאכים הם ישויות של עולם רוחני. קודם הייתי יכול פשוט לחשוב שמלאכים הם חוקי הטבע. יש טבע ויש חוקי הטבע. את הטבע ה' ברא וחוקי הטבע אולי הם המלאכים. למשול על מלאכים היינו למשול על חוקי הטבע. מי משתדל לקיים דבר זה בלעומת־זה? מדענים. זה מה שאדם מנסה מאז שנברא — מדע, טכנולוגיה, שיש פה חשמל. לפעמים הוא נכבה ולפעמים הוא נדלק, אבל זה פירוש אחד למשול על מלאכים. אנחנו רואים שלא מוביל דווקא לטוב, עוד לא הביאה אותנו לגאולה הממשלה הזו.

אולי למשול על מלאכים היינו למשול על חוקי הטבע. מי משתדל לקיים דבר זה בלעומת־זה? מדענים. זה מה שאדם מנסה מאז שנברא - מדע, טכנולוגיה. אנחנו רואים שלא מוביל דווקא לטוב, עוד לא הביאה אותנו לגאולה הממשלה הזו

ממשלה על מלאכים - למשול על החויות הרוחניות

לכן נפרש שמלאכים הם לא סתם חוקי הטבע אלא הפן הרוחני של המציאות, 'האישים הרוחניים'. אפילו בי, יש את הצד הגשמי שלי, יש את הצד האלקי שלי, ויש באמצע מה שנקרא רוחני. יש אנשים שנוסעים למזרח, להודו (יש פה כמה אנשים שהיו שם), לחפש רוחניות. אצל חב"דנקים אומרים שהולכים לחפש מלאכים, לחפש חויות רוחניות.

אם אתה מתאוה למשהו, "ואל אישך תשוקתך"[כב] לגריעותא, אתה נכנע לו. אני מבין שלשלוט על מלאכים היינו להיות מעל ה"לא יחפֹץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו"[כג] — כפירוש הידוע בחב"ד[כד] — לא להיות משועבד נפשית לחיפוש רוחניות. לכאורה רוחניות היא משהו טוב, לעומת גשמיות, אבל הבעל שם טוב, החסידות, מלמדים שלא זו התכל'ס. קודם כל, אין הבדל בין רוחניות לגשמיות — חדא מחתא. אלקות היא משהו אחר, ליהודי יש "חלק אלוק ממעל ממש"[כה] — הוא צריך לדעת שהוא מזוהה עם אלקות, לא עם רוחני ולא עם גשמי, ושיתמנה על הרוחני.

עד כאן נסיון להבין את הדבר הזה. גם אומר לי שאם יש מישהו שבאמת חושב שהוא מלאך — כדאי להשתלט עליו. לדוגמה, אם הבעל חושב שהוא מלאך — כדאי שהאשה תשתלט עליו. זה נקרא "תקעו ממשלה". [התיקון של הבעל להיות **כאלם** (אותיות **מלאך**)...] כן.

גאולת התפלה - "תפלתי שגורה בפי"

בכל אופן, אמרנו כבר קודם ווארט אחד

לְמשֶׁה, כְּשֶׁאָמַר לוֹ: "אֶלְדָּד וּמֵידָד מִתְנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה" (בְּמִדְבַּר י"א): "אֲדוֹנִי מֹשֶׁה כְּלָאֵם". פֶּרֶשׁ רַשִׁ"י (וְהוּא בְּסַנְהֶדְרִין י"ז): 'הַשֵּׁט עֲלֵיהֶם צָרְכֵי צִבּוּר וְהֵם בָּלִים' וְכוּ'. כִּי 'צָרְכֵי צִבּוּר', הַיְנוּ הִתְמַנּוּת, מְכֻלָּה וּמַפְסִיד הַנְּבוּאָה כֵּנַ"ל, כִּי נַעֲשֶׂה מֵאוֹתִיּוֹת מַלְאָ"ךְ כְּלָאֵ"ם.

כב בראשית ג, טז.
כג משלי יח, ב.
כד מאמרי אדה"ז ענינים עמ' קלג.
כה תניא פ"ב.

מתוך "תקעו אמונה". נדגיש כעת ווארט אחד מתוך "תקעו ממשלה":

הוא אומר שצריך לגאול את התפלה[כו]. בעיקר עושים זאת בתפלות ראש השנה — זו התבוננות חשובה להתכונן לתפלות יום הדין. יש מצוה להסמיך גאולה לתפלה והוא נותן פירוש מאד יפה — שהכוונה היא לגאול את התפלה. חז"ל שואלים בגמרא שאם יש מצוה להסמיך אותן למה מפסיקים באמצע עם הפסוק "א־דני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך"[כז] והגמרא מסבירה שהוא "תפלה אריכתא"[כח].

הוא אומר ווארט יפה מאד, ממש פנינה, שסמיכת גאולה לתפלה היא גאולת התפלה, ומהי גאולת התפלה? יש תפלה שהיא "מצות אנשים מלֻמדה"[כט], שאני מתפלל כדי להיות אחרי־התפלה, מתפלל לצאת ידי חובה. יש שמתפללים מהר מאד כדי לגמור, ויש כאלה שמתביישים אז מתפללים לאט־לאט — אבל

> צריך לגאול את התפלה. בעיקר עושים זאת בתפלות ראש השנה - זו התבוננות חשובה להתכונן לתפלות יום הדין

זה גם בשביל לגמור... זו תפלה בגלות, והתפלה יוצאת מהגלות כאשר אדם מתפלל מעומקא דלבא שאז התפלה שלו היא שה' מתפלל. כמו שאמר רבי חנינא בן דוסא[ל] שתפלתי שגורה בפי — שה' מתפלל. זהו הפשט של "א־דני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך", שה' מתפלל בפי. אם כן, עולה מדבריו[לא] שהפסוק הזה הוא עצמו הפירוש של הסמכת גאולה לתפלה — לגאול את התפלה, שתהיה בבחינת "א־דני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך".

[זו "תפלה אריכתא", שאפשר להתפלל באריכות ולא כדי שיגמר.] צריך להתפלל באריכות כדי שהתפלה תעורר את הרצון העליון ("יהי רצון מלפניך..."), שהתפלה תהיה "ריח ניחוח להוי'", "לבעל החוטם אני מתפלל", תיקון חוטמא דאריך (מלכות דעתיק המתלבש בחוטמא דאריך, מקור החיים של מלכא משיחא כנודע[לב]), היינו "תפלה אריכתא" (יש גם תפלה קצרה שבוקעת רקיעים — "אל נא רפא נא לה"[לג]. תפלת רחב"ד ששגורה בפיו אינה בהכרח תפלה ארוכה... וכידוע איך התפלל הרבי מקאצק. וכידוע בסוד אריכות ימים, שאינה בהכרח בממד הזמן הגשמי, בכמות, אלא באיכות. וכך לגבי התפלה, העיקר הוא האיכות — איכות ואריכות הן לשון נופל על לשון).

אם כן, יש לנו פה ווארט שעלינו להתעצם אתו כל השנה ובמיוחד בראש השנה — לגאול את התפלה (שמזה תצמח גאולה לעם ישראל ולעולם כולו כפשוטו). בסידור עם דא"ח "א־דני שפתי תפתח" הוא הדרוש העיקרי של ראש השנה — אז בעיקר צריך לחשוב על גאולת התפלה.

כו שם אות ח. וזה לשונו:
[ח] וְעַל יְדֵי הַשְׁפָּעַת הַנְּבוּאָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מִי שֶׁיִּתְנַבֵּא, רַק שֶׁיֵּשׁ בְּחִינַת הַשְׁפָּעַת הַנְּבוּאָה בָּעוֹלָם, עַל יְדֵי זֶה נִגְאֶלֶת וְנִפְדֵּית הַתְּפִלָּה, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא גְּבוֹהָה מְאֹד, וּבְנֵי אָדָם מְזַלְזְלִין בָּהּ. וּכְשֶׁעוֹמְדִים לְהִתְפַּלֵּל, חֲפֵצִים לִפְטֹר הַתְּפִלָּה מֵעֲלֵיהֶם, כְּמַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בְּרָכוֹת ו:)
"כְּרֶם זָלֶת לִבְנֵי אָדָם" 'אֵלּוּ דְּבָרִים הָעוֹמְדִין בְּרוּמּוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּבְנֵי אָדָם מְזַלְזְלִין בָּהֶם' וְכוּ' וְעַל יְדֵי הַנְּבוּאָה נִגְאֶלֶת הַתְּפִלָּה מִן הַגָּלוּת, בְּבְחִינַת (בְּרֵאשִׁית כ): "כִּי נָבִיא הוּא וְיִתְפַּלֵּל בַּעַדְךָ". שֶׁעַל יְדֵי נְבוּאָה הַתְּפִלָּה בְּשִׁלְמוּת, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה נ"ז): "בּוֹרֵא נִיב שְׂפָתָיִם", בְּחִינַת נְבוּאָה.
ובהמשך שם:
וְזֶה שֶׁאָמַר חִזְקִיָּה: "וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי" (יְשַׁעְיָה ל"ח), וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בְּרָכוֹת י'), שֶׁסָּמַךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה... כִּי עַל יְדֵי שֶׁסָּמַךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה, הֵינוּ שֶׁגָּאַל אֶת הַתְּפִלָּה מִן הַגָּלוּת כַּנַּ"ל

כז תהלים נא, יז.

כח ברכות ד, ב.

כט ישעיה כט, יג.

ל ברכות פ"ה מ"ה.

לא וראה הערת המעתיק בקיצור לקומ"ת א, יא.

לב וראה באריכות לקו"מ ב.

לג במדבר יב, יג.

חבור התורה והתפלה

במקום אחר בלקו"מ[לב] אנו יודעים שהתפלה היא כלי הזין של המשיח. התפלה שלנו נמצאת בגלות. קודם אמרנו שאצל משה רבינו תורה ותפלה הן היינו הך מפני שהוא למעלה מן הזמן (ולכן אצלו אין חילוק בין קדשי דורות לקדשי שעה — בין חיי עולם, תורה, לחיי שעה, תפלה). אצל רבי נחמן יש ביטוי לעשות מתורות תפלות, ויש גם הפוך — לעשות מתפלה תורה. אבל יש מי שלמעלה מהזמן (שהוא ה"אתפשטותא דמשה שבכל דרא ודרא"[לג], וכן הניצוץ של משה רבינו שבכל או"א מישראל[לד]), שלא מחלק בין חיי עולם וחיי שעה, שהתפלה והתורה הן היינו הך. ראוי להגיע למדרגה זו של משה רבינו. כנראה ברגע שאתה גואל את התפלה — לפי המתבאר בתורה הזו — אתה מושל על המלאכים.

עוד פעם, איך הסברנו למשול על מלאכים? למשול על הרוחניות שלי וגם על הרגשת הסיפוק מהרוחניות שלי, שנקראת חויה (מלה שנגזרת מחוה, "אם כל חי"[לה]). אני מושל עליהן — אני באמת בבטול ומי שמתפלל אצלי הוא ה', "א־דני שפתי תפתח".

"א־דני שפתי תפתח" בכל שיחה

רבי נחמן אומר[לו] שגאולת התפלה היא על ידי רוח נבואה, שהיא גם בחינה של "א־דני שפתי תפתח", "בורא ניב שפתים"[לז]. הוא אומר שאף על פי שאין לנו נביאים היום, יש רוח נבואה בעם ישראל, ובכל מי שמתפלל כמו שצריך יש רוח נבואה והיא הגואלת את התפלה.

והנה, התפלה נקראת שיחה — "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב"[לח]. יצחק התפלל על אשה וה' הזמין לו את רבקה (כנראה שתפלתו היתה שגורה בפיו, בבחינת "א־דני שפתי תפתח", בבטול אמיתי להשי"ת המתפלל בפיו). ובאמת, כך צריך להיות ביחס לכל שיחה בין אדם לחברו, ובפרט בין איש לאשתו, אפילו "שיחה קלה" שבין איש לאשתו — צריך לגאול את השיחה על ידי הרגשת בטול להשי"ת המדבר בפי.

אף על פי שאין לנו נביאים היום, יש רוח נבואה בעם ישראל, ובכל מי שמתפלל כמו שצריך יש רוח נבואה

אזי "דברים היוצאים מן הלב [כל דיבור שיוצא מן הלב באמת הוא בחינת תפלה, וכמ"ש 'איזוהי עבודה שבלב הוי אומר זו תפלה'[לט], דהיינו כל עבודה־מאמץ לגלות לזולת מה שטמון בלב, שיהיה 'לבא לפומא גליא', 'פיו ולבו שוים' היא תפלה] נכנסים אל הלב ופועלים את פעולתם"[מ].

זו הנקודה מהתורה השניה.

ד. חידוש העולם (תקעו תוכחה)

האמונה בחידוש העולם - קבלה מצדיקים

אחרון חביב, נקודה מהתורה השלישית, "תקעו תוכחה": גם בתורה זו רבי נחמן מדבר על אמונה, על תפלת בעל כח, על "חיל בלע ויקאנו"[מא] — צריך להוציא את כל החיל, את כל הניצוצות הקדושים שהקליפה בלעה — ומדבר שם גם על אמונה[מב]. הוא אומר שעיקר האמונה

לד ע"פ תקו"ז תקון סט (קיב, א). וראה גם זהר ח"ג רטז, ב.
לה תניא פמ"ב.
לו בראשית ג, כ.
לז ישעיה נז, יט.

לח ראה גם בהמשך התורה אות יב.
לט ראה תענית ב, ב.
מ ראה ספר הישר (המיוחס לר"ת) שי"ג (הובא בשל"ה שעה"א אות ל); שירת ישראל לראב"ע עמ' קנו.
מא איוב כ, טו.
מב שם אותיות ח־ט. וזה לשונו (הנוגע לאמור לקמן, וראה שם עוד באריכות):
וְעַל כֵּן עַל יְדֵי נְבוּאָה... זוֹכִין לֶאֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; לְהַאֱמִין שֶׁהַכֹּל בָּרָא ה' בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת. נִמְצָא שֶׁעִקַּר תִּקּוּן הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה הִיא עַל יְדֵי בְּחִינַת רוּחַ נְבוּאָה...

הוא האמונה בחידוש העולם — פשוט. אנחנו יודעים שהיוונים כפרו בחידוש העולם וחשבו שהעולם קדמון והרמב"ם בחקירה שלו גם אומר שעל פי שכל אי אפשר להוכיח, לכן צריך רק לקבל את הקבלה של הנבואה שבאמת העולם מחודש.

שוב, הרמב"ם מאמין בחידוש העולם רק מתוקף הנבואה, לא מתוקף השכל. אבל הוואדט שהוא אומר הוא שעיקר האמונה הוא האמונה בחידוש העולם. נשמע "מילתא זוטרתא" לגבי דרגות נעלות

> מי שמקבל את האמונה השלמה בחידוש העולם זוכה בכך לחידוש העולם העתידי - שה' עתיד לחדש עולם חדש, עולם נסי, שכולו נס למעלה מדרך הטבע

יותר של אמונה — למי שלומד חב"ד זו המדרגה הכי נמוכה של אמונה, עד כדי כך שכתוב שלא צריך להאמין בכך כי אפשר לדעת בהמחשה ממש את חידוש העולם בטוב טעם ודעת. אבל אצל רבי נחמן אמונה זו היא באמת דבר גדול. איפה מקבלים אמונה זו? אצל הצדיק. אצל הצדיק זה באמת מוחשי.

זו דוגמה יפה, שמה שאצל הרבה צדיקי פולין — לא רק רבי נחמן — שייך לצדיקים, בחב"ד דורשים מכל אחד ואחד. כמו הדבר הזה, שחידוש העולם צריך להיות מוחשי לך, להרגיש איך שהעולם נברא מחדש יש מאין בכל רגע תמיד (ואל יוציא אדם את עצמו מן הכלל — עלי להרגיש איך שאני נברא מחדש בכל רגע תמיד[מג]).

חידוש עולם נסי מכח האמונה

הוא אומר שמקבלים אמונה זאת מצדיקים, ומי שמקבל את האמונה השלמה בחידוש העולם זוכה בכך לחידוש העולם העתידי — שה' עתיד לחדש עולם חדש, עולם נסי, שכולו נס למעלה מדרך הטבע. לא "עולם כמנהגו נוהג"[מד] אלא כל הנבואות הנסיות, האותות והמופתים, הכל כפשוטו ממש — "וגר זאב עם כבש"[מה] כפשוטו. זוכים לחידוש העולם על ידי האמונה בחידוש העולם — וואדט פשוט, אבל מאד תפס לי את העין בלקו"מ.

מי שרוצה שהיום נזכה לחידוש המציאות צריך להאמין בחידוש העולם. צריך לקוות לשינוי — לא צריך להיות טפש שמתייאש, אנחנו לא טפשים ב"ה, ואנו מקוים שיהיה שינוי מהותי בארצנו הקדושה, בהנהגה, וצריכים לפעול

וְעַל יְדֵי בְּחִינַת הָרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁיֵּשׁ לְהַמַּנְהִיג הָאֱמִתִּי שֶׁהוּא בְּחִינַת רוּחַ נְבוּאָה, עַל יְדֵי זֶה כָּל הַמִּתְקָרְבִים אֵלָיו נִתְחַזֵּק וְנִתְפַּקֵּק אֶצְלָם הָאֱמוּנָה הָאֲמִתִּית דְּקְדֻשָּׁה...

וְזֶה בְּחִינַת ה דְּהַשִּׁשִּׁי, הַנֶּאֱמָר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי", וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שַׁבָּת פח), שֶׁכָּל הָעוֹלָם הָיָה תָּלוּי עַד שִׁשָּׁה בְּסִיוָן, שֶׁקִּבְּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה. כִּי עִקַּר חִדּוּשׁ הָעוֹלָם, דְּהֵינוּ לֵידַע שֶׁהָעוֹלָם מְחֻדָּשׁ וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּרָא אֶת הָעוֹלָם בִּרְצוֹנוֹ, הוּא תָּלוּי בֶּאֱמוּנָה. כִּי עַל יְדֵי שֶׁכֻּלָּם אִי אֶפְשָׁר לְהָבִין חִדּוּשׁ הָעוֹלָם, וְעַל כֵּן הָאֱפִיקוֹרְסִים כּוֹפְרִים בָּזֶה, מֵחֲמַת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהָבִין זֹאת בַּשֵּׂכֶל. כִּי עִקַּר חִדּוּשׁ הָעוֹלָם הוּא רַק עַל יְדֵי אֱמוּנָה, כִּי אָנוּ מַאֲמִינִים בַּה' שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ בָּרָא אֶת הָעוֹלָם מֵחָדָשׁ. כִּי בֶּאֱמֶת חִדּוּשׁ הָעוֹלָם הָיָה עַל יְדֵי בְּחִינַת אֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ל"ג): "וְכָל מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה". נִמְצָא שֶׁעִקַּר חִדּוּשׁ הָעוֹלָם תָּלוּי בֶּאֱמוּנָה. וְעַל כֵּן הָיָה הָעוֹלָם תָּלוּי עַד קַבָּלַת הַתּוֹרָה, כִּי אָז זָכוּ לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה עַל יְדֵי רוּחַ נְבוּאָה כַּנַּ"ל וְעַל כֵּן אָז דַּיְקָא נִתְגַּלֶּה חִדּוּשׁ הָעוֹלָם, כִּי עִקַּר חִדּוּשׁ הָעוֹלָם תָּלוּי בֶּאֱמוּנָה כַּנַּ"ל.

[ט] וְעַל יְדֵי אֱמוּנָה יִהְיֶה חִדּוּשׁ הָעוֹלָם לֶעָתִיד כִּי הִתְקַבְּצוּת הַחֲסָדִים שֶׁעַל יָדָם יִהְיֶה חִדּוּשׁ הָעוֹלָם, בִּבְחִינוֹת (תְּהִלִּים פ"ט): "כִּי אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה", הוּא עַל יְדֵי אֱמוּנָה, בִּבְחִינַת (שָׁם צ"ב): "לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת". 'אֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת' זֶה בְּחִינַת הָאֱמוּנָה, שֶׁהִיא תְּלוּיָה בְּכֹחַ הַמַּדְמֶה שֶׁהוּא בְּחִינַת לַיְלָה, בְּחִינַת חֲלוֹם לַיְלָה (ה) שֶׁבָּא עַל יְדֵי הַמַּדְמֶה. וְעַל יְדֵי זֶה: 'לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ', הֵינוּ בְּחִינַת חֶסֶד הַנַּ"ל, שֶׁעַל יָדוֹ יִהְיֶה חִדּוּשׁ הָעוֹלָם לֶעָתִיד כַּנַּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (אֵיכָה ג): "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ". 'רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ' הֵינוּ אֱמוּנָה, עַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה חִדּוּשׁ הָעוֹלָם, בְּחִינַת: חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים, בְּחִינַת: "לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ" וְכוּ' כַּנַּ"ל.

הביטוי עליו חוזר רבי נחמן שם שוב ושוב - **חדוש העולם** - עולה 469, והוא מספר התבות במעשה בראשית!

מג תניא פמ"א.

מד הלכות מלכים פי"ב ה"א.

מה ישעיה יא, ו.

לקראת זה. מפתח הגאולה בידינו. מה שעושים כאן יום־יום כשעולים לכאן הוא בגדר נס. מהנס הקטן יצמח נס גדול — נזכה לשנות פה הכל, לחדש את פני האדמה. הוא אומר דבר מאד פשוט וחשוב, שמי שרוצה את העולם החדש שיברא לנו — צריך להתחזק באמונה בחידוש העולם. פשוט מאד.

ככל שאני מתבונן יום יום — צריך להתבונן לפני התפלה, אתה עולה לכאן ומניח תפלין, מה לחשוב כמה שניות לפני שאתה מתחיל להתפלל? לפי "תקעו תוכחה" העיקר להתבונן ולהתחזק, לצייר את חידוש העולם. חידוש העולם שהיה ושהווה, שה' ברא את העולם יש מאין וברוא ומחדש מעשה בראשית גם ברגע הזה. ככל שאתה מתחזק בדבר הזה אתה מקבל כח ותזכה לראות בחידוש העולם — איך שהעולם מתחדש ונברא עולם חדש, עולם אחר.

זה מתקשר למה שאמרנו ש"תקעו תוכחה" הוא בעצם ההמתקה הסופית של כל התהליך. הכי כיף שיכול להיות זה קודם כל שברדיו, בטלוויזיה, בכל מקום רק תשמע ניגונים חסידיים אמתיים, טובים, של דבקות ושל שמחה בה'. זה רק קצת מסוכן לנהגים... יכול להיות שה' גם יעשה נס, "תם וישר יצרוני כי קויתיך"[מו].

סיכום

אלה שלש הנקודות שתפסו לי את העין כשהסתכלתי על התורות האלה — תיקון החושים בראש השנה אצל הצדיק; גאולת התפלה עם קיום "א־דני שפתי תפתח", שהתפלה חיה בחיות אלקית — כמו ש"כי הם חיינו" היינו התורה, גם התפלה חיה לגמרי (ועד שאין הבדל בין חיי שעה לחיי עולם); ושנזכה לחידוש המציאות, חידוש עולם, מכח ההתחזקות באמונה בחידוש הקיים, ההוה.

שתהיה שנה טובה ומתוקה לכולם, שנה של חידוש עולם — שחומש יתחדש, כל ארץ ישראל תתחדש וכל העולמות יתחדשו.

מה לחשוב כמה שניות לפני שאתה מתחיל להתפלל? לפי "תקעו תוכחה" העיקר להתבונן ולהתחזק, לצייר את חידוש העולם

תוכחה מתוקה

[שאלה: איך במצבים שצריך יותר תוכחה, או מחנך שצריך לנער את התלמידים שלו, ולא יודע לעשות ריח טוב?] יש מכשירים שעושים ריח טוב. תביא אותו לכתה — תשים על כל אחד, ואחר כך תתחיל לדבר איתו. [תלמיד (בשם אריה): פעם חלמתי שאני רודף אחרי רבי נחמן והוא בורח, השגתי אותו אבל הוא מיד בורח. כשקלטתי ש'הפסדתי את הרכבת' נעמדתי והתחלתי לנגן ניגון געגועים ואז מי שחשבתי שהוא רבי נחמן הסתובב וניגן איתי, ואז הרגשתי עונג של עולם הבא. עם זה התעוררתי — הרגשה שאני יודע מהו עולם הבא.] זו התורה הזו. זו התוכחה, תעשה זאת לתלמידים שלך — קודם תספר להם את הסיפור. בשיר השירים מהו אריה? "אריתי מורי עם בשמי", ריח טוב, תוכחה טובה. לחיים!

[שאלה: ב"לאפרושי מאיסורא" יש יותר מקום להוכיח, או רק יחידים?] כנראה שהוא אמר את התורה הזו, כדי שאחרי שנלמד אותה טוב טוב אליבא דנפשיה כולי האי ואולי משהו ידבק שם ונוכל לקיים את מצות התוכחה במתיקות. מאד מתאים שהתורה הזו היא דווקא המתקה, כי המתקה היא אתהפכא ואתהפכא היא עבודת צדיקים. על פי תניא רובנו לא צדיקים, "הלואי בינוני".

דחית מחשבות זרות

אם כבר אמרנו, יש משהו מאד חשוב בתורות האלה — ובכלל — שרבי נחמן ואדמו"ר הזקן באותה שיטה, לא כמו הרבה צדיקים אחרים. מה

מו תהלים כה, כ.

צריך לעשות אם באה מחשבה זרה בתפלה או סתם באמצע היום? רבי נחמן אומר שהתיקון של המחשבה הזרה אינו להתעסק בה אלא לברוח ממנה ולדחות אותה לגמרי. הוא חוזר על כך בכמה תורות שונות[מז], גם בתורות הנ"ל[מח] — פשיטא אצלו — ואומר שככה מתקנים את המחשבה. עבודת צדיקים היא לתפוס את המחשבה ולהעלות אותה — אם יש אהבה זרה להתבונן שמקורה באהבת ה' ולהעלותה לאהבת ה'.

אדמו"ר הזקן אומר שכך נאמר לצדיקים, אבל עבודת הבינוני אינה כך[מט] — וכך גם רבי נחמן אומר. עוד צדיק גדול שסובר וכותב כך הוא הבני יששכר, שחלק על עמיתיו — כמו הזידיטשובר ועוד — והתעקש על שיטת התניא, שככלל (הנאמר לבינונים, רובא דרובא דעם ישראל) לא עוסקים בהעלאת המדות אלא בדחית המחשבה הזרה. שוב, רבי נחמן כותב כך בתורות אלה, חזק מאד, כאשר החידוש שלו הוא שלא סתם דוחים את המחשבה (ובכך הורגים אותה, כמו שכתוב בספרים אחרים) אלא שעל ידי כך מתקנים ומעלים את המחשבה.

המהפכה הרביעית

וכן, מצוה עלינו להזכיר את המהפכה הרביעית[נ] — רבי נחמן אומר בתורות אלו שעיקר התגלות כבוד ה' בעולם, עיקר מה שעושים תשובה ו"חיל בלע ויקיאנו", הוא בעשית גרי צדק. הוא אומר שגרי צדק הם התגלות כבוד ה' בעולם. זה מוטיב שחוזר אצלו כל הזמן[נא]. אם רק היו שמים לב מה הוא כותב — מאד מפורש — שצריך להרבות לעשות גרי צדק. ככה מביאים את המשיח. לחיים לחיים.

לא נאמרו דברים ההם אלא לצדיקים שאין נופלים להם מחשבות זרות שלהם כ"א משל אחרים. אבל מי שנופל לו משלו מבחי' הרע שבלבו בחלל השמאלי איך יעלהו למעלה והוא עצמו מקושר למטה...

מז ראה לקומ"ת קכב (שם מודגש שאין לעסוק בהעלאת המחשבות הזרות אלא להרוג אותן, ופחות ההעלאה שלהן בכך); לקו"מ צז (תיקון המח"ד על ידי שבירתן); שם כז, ח (שעל ידי שבירת תאות הרהורי זנות מעלים את הניצוצות); שם ל, ז;

מח ואף שבלקו"מ כו מדובר בהעלאת המדות, זו בפירוש עבודת הצדיק (ובאמת, למעיין שם, ההעלאה היא לא העלאת המדות כמבואר בשאר ספרים אלא מסירות נפש להתגבר בתפלתו במחשבות קדושות נגד המחשבות זרות, ובכך מוציא את הניצוץ מהמחשבה זרה, והוא ברור בכוונתו) ובלקומ"ת מט מדובר ביצר הרע שלא בזמן התפלה שיש לקחת את ההתלהבות שלו לתפלה (אך בשעת התפלה אינו עוסק בהעלאת המדות כלל, רק בהתגברות מחשבות קדושות השוברות את המח"ד ובכך מעלים את הניצוצות כנ"ל).

מח "תקעו אמונה" אותיות ר"ז.

מט תניא פכ"ח:

ואפילו אם נופלים לו הרהורי תאוות ושאר מחשבות זרות בשעת העבודה בתורה או בתפלה בכוונה אל ישית לב אליהן אלא יסיח דעתו מהן כרגע. וגם אל יהי שוטה לעסוק בהעלאת המדות של המחשבה זרה כנודע כי

נ ראה באריכות בהתוועדות כ"ד טבת תשע"ה (וממנה ואילך בהרבה שיעורים והתוועדויות).

נא וראה באריכות גם בהתוועדות הקהל (בסוכת "חוט של חסד") תשע"ו.

בס"ד
שנה חדשה נפש חדשה
מסלולים נפרדים לגברים ולנשים
רוצה למצוא את המקום האמיתי שלך?
ההרשמה ללימודי פסיכולוגיה יהודית במכללת תורת הנפש בעיצומה!
בואו להכיר את הנפש לעומק, להתמודד עם אתגרי החיים וליצור שינוי משמעותי בחייכם ובחיי הסובבים אתכם מתוך תורת החסידות והקבלה
תורת הנפש
בראשות הרב גינזבורג
ירושלים, תל אביב, רחובות, בית אל ובזום
להרשמה ופרטים:
02-5662323

שיעור

התבוננות במצות השנה החדשה

תהא שנת פרו ורבו

קיצור מהלך השיעור

הרמז העיקרי של השנה הבאה עלינו לטובה הוא **ת**הא **ש**נת **פ**רו **ו**רבו. 'ציוץ' ארוך ועמוק לקראת השנה החדשה מעמיק בסודותיה ורמזיה של ברכת־מצות "פרו ורבו", תוך דגש על האור והאהבה שלה בבית היהודי ומתוך כך גילוי "אני הוי'" בכל העולם כולו.

"פרו ורבו" – השלמת שם ה'

סימן לשנה הבאה עלינו לטובה: **ת**הא **ש**נת **פ**רו **ו**רבו.

ארבע פעמים נאמר "פרו ורבו" בתורה: פעם ראשונה — לדגים, ביום החמישי של מעשה בראשית[א]; פעם שניה — לאדם, ביום הששי של מעשה בראשית[ב]; פעם שלישית ורביעית — לנח ובניו, בצאתם מן התבה[ג].

"פרו ורבו" בגימטריא 500. ארבע פעמים **"פרו ורבו"** בגימטריא 2000, סוד ה־**ב** רבתי של **ב**ראשית[ד], פתיחת־תכלית כל התורה כולה — שמשנים (אב ואם) יצאו ארבעה (אב־אם־בן־בת, כנגד **י־ה־ו־ה**[ה], כאשר בלעדי קיום מצוה זו "אין השם שלם"[ו], "כי יד על כס יה מלחמה להוי' בעמלק מדר דר"[ז], וד"ל).

אב־אם־בן־בת, כנגד **י־ה־ו־ה**, כאשר בלעדי קיום מצוה זו "אין השם שלם", "כי יד על כס יה מלחמה להוי' בעמלק מדר דר"

"פרו ורבו" – כלל התורה

יש מפרשים[ח] ש"פרו" הוא מכח האיש ו"ורבו" מכח האשה (ושעיקר המצוה הוא "פרו", שעל כן

רשימת הרב (ציוץ). ט"ו אלול תשפ"ה.

א בראשית א, כב.

ב שם א, כח.

ג שם ט, א; ט, ז.

ד רבינו בחיי על בראשית א, ג.

ה זהר ח"א כז, ב; ז"ח פב, ב; תקו"ז נו (פט, ב); סט (קה, ב).

ו ראה תנחומא תצא ט (הובא ברש"י שמות יז, טז). ובכ"מ.

ז שמות יז, טז. כתוב שעמלק, "אשר קרך בדרך" (דברים כה, יח), פעל בישראל טומאת קרי (פסיקתא דרב כהנא פסקא ג אות י; תנחומא תצא ט), והיה חותך מילות וזורקן כלפי מעלה (תנחומא תצא י - הובא ברש"י עה"פ). פגם הברית מונע קיום מצות פריה ורביה כדבעי ומנתק (מולק) **י־ה** (אבא ואמא) מ־**וה** (בן־בנים ובת־בנות).

ח ראה קהלת יעקב ערך 'בעד' וערך 'ריבוי' אות ב. וראה **מבחר שיעורי התבוננות** חי"ח עמ' 77; **לחיות עם הזמן** שמות עמ' קל; **מעין גנים** ח"א מאמר "צום העשירי" הערה קיא.

האיש מצווה על "פרו ורבו" ולא האשה[ט], אלא שמצד התכללות האשה באיש, ה"ורבו" ב"פרו", סוד **בן ד־מה**[י], "אחד מוליד שנים", דהיינו בן ובת, וד"ל). לפי פירוש זה ברור שבהקבלה לספירות העליונות, "פרו" בחכמה (אבא) ו"ורבו" בבינה (אמא), סוד **י־ה** שבשם (כנ"ל).

אך יש גם לפרש "פרו" בדעת (נשמת התפארת — פרו־פאר לשון נופל על לשון), שהרי מי שאין בו דעת "לא עביד פירין"[יא], ו"ורבו" בתפארת ("תפארת גופא"[יב], סוד "יעקב מלבר" כאשר "משה מלגאו"[יג], כנשמה בתוך הגוף). וכן מצאנו שתרגום אונקלוס "לתהלה ולשם ולתפארת"[יד] הוא "לְתֻשבחא ולשום ולרבו" — תפארת היינו "רבו".

ועוד, תפארת לשון "ותשלח פְּארות"[טו], ענפי הגפן (שבשבעת המינים מכוונת, לפי האריז"ל[טז], כנגד הדעת נשמת התפארת), סוד "אשתך כגפן פֹּריה בירכתי ביתך"[יז], "כתפארת אדם לשבת בית"[יח] — ריבוי ענפים נושאי פרי (כאשר התכלית היא "וראה בנים לבניך שלום על ישראל"[יט]).

על הגפן נאמר בחלום שר המשקים: "והנה גפן לפני. ובגפן שלשה שריגם והוא כפֹּרחת עלתה נִצה הבשילו אַשכְּלֹתיה ענבים"[כ]. מענפים (פארות הגפן) יוצאים ענבים (חילוף **ב־פ** באותיות בומ"ף מן השפתים). **ענבים** אותיות **ע בנים**, שבעים נפש יוצאי ירך יעקב[כא], ספירת התפארת (שלו בפרט נאמר "פרה ורבה גו'"[כב]). בתפארת כלולים כל החג"ת (**גפן** היינו **ג פן**, **ג** פנים[כג], חג"ת) ומכחם היא מוציאה "שלשה שריגם", שלש פארות, נה"י ("בניך כשתִלי זיתים" — גפן בתפארת וזית ביסוד, כנודע).

> מכל זה נשכיל למה "פרו ורבו" היא המצוה הראשונה בתורה - "בתר רישא גופא אזיל" - "מצוה רבה". עיקר כל התורה הוא הדעת, סוד "דעת המתפשט" ומתלבש ב"תפארת ישראל"

מכל זה נשכיל למה "פרו ורבו" היא המצוה הראשונה בתורה — "בתר רישא גופא אזיל"[כד] — "מצוה רבה"[כה] (רבה לשון "ולרבו", תרגום "ולתפארת" הנ"ל). עיקר כל התורה הוא הדעת[כו], סוד "דעת המתפשט"[כז] ומתלבש ב"תפארת ישראל"[כח].

על ידי "**והאדם ידע את חוה אשתו ותהר** [אותיות **תורה** — זו כל התורה כולה] **ותלד**"[כט] אזי

ט שו"ע אבה"ע א, יד.

י ראה ע"ח ש"ה (טנת"א) פ"א (מ"ת); שמ"ב (כללות אבי"ע) פ"ד (מ"ק).

יא ע"פ זהר ח"ב קג, א.

יב הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

יג ע"פ תקו"ז יג (כט, א).

יד דברים כו, יט.

טו יחזקאל יז, ו.

טז ספר הליקוטים ולקו"ת עקב פ"ח. וראה **הזמן הפנימי** מאמר "זמרת הארץ".

יז תהלים קכח, ג.

יח ישעיה מד, יג.

יט תהלים קכח, ו.

כ בראשית מ, ט־י. "**ובגפן... ענבים**" עולה 3996 (36 פעמים 111, 37 פעמים 108, כפולה של 3 בחזקת 3), 6 פעמים 666, משולש 3 פעמים משולש 36 כו' (3 משולש 2, 36 משולש 8). ועם "**והנה** [66, משולש 11] **גפן לפני**" עולה 4365, **אדם** פעמים **מהיטבאל** - **מה** פעמים **מה בן**!

כא שמות א, ה.

כב בראשית לה, יא.

כג ראה **הזמן הפנימי** עמ' 156; **לחיות עם הזמן** כי תצא מילואים אות יח. וראה שיעור כ"ד אייר תשנ"ח ש־**ג** הפנים כנגד "שלשה שותפים באדם" (קידושין ל, ב), בקיום מצות "פרו ורבו".

כד עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.

כה תוספות פסחים פח, ב ד"ה "כופין לשבת"; גיטין לח, א ד"ה "כל המשחרר".

כו ראה לקולו"י על תניא עמ' כה, ב.

כז ע"ח שכ"ה דרוש ב (מ"ק); ראה תניא, אגה"ק טו; לקו"ת במדבר י, ג.

כח איכה ב, א.

כט בראשית ד, א.

"**ותסף ללדת**"[ל] (הכל עולה 3328, בגימטריא **אהבה** פעמים **אהרן**, אותיות **אהבה** במספר קטן), וד"ל.

שלהבת האהבה ב"פרו ורבו"

"**פרו ורבו**" (500) עולה **נר-נר** — כל נר הוא "נר הוי' נשמת אדם"[לא] — נר-נשמת האיש ונר-נשמת האשה[לב].

בזמן היחוד, על האיש והאשה להעלות כל אחד את הנר שלו "עד שתהא שלהבת עולה מאליה [בדרך ממילא. **מאליה** אותיות **אלהים**[לג] — 'אני אמרתי אלהים אתם'[לד]]"[לה]. "רשפיה [של אהבת האיש והאשה] רשפי אש שלהבת **יה** [**י** של **איש** ו-**ה** של **אשה**]"[לו] — "שכינה [המכונה אש[לז] — אש קדש] ביניהם"[לח].

שלהבת עולה "[ואהבת את הוי' אלהיך] **בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך**"[לט]. שלש דרגות של אהבה כנגד שלש בחינות בשלהבת הנר — ה"נהורא אוכמא"[מ] (הנאחז בפתילה, בגוף, סוד החשמל של הנר[מא]); ה"נהורא חיוורא"מ???מקושרת (אור הנר עצמו שמעל ל"נהורא אוכמא", האש של הנר); ה"נגה לו סביב"[מב] (המקיף את ה"נהורא חיוורא" כהילה מסביב). שלש דרגות של אהבה כנגד נפש-רוח-נשמה, כנודע[מג].

> בזמן היחוד, על האיש והאשה להעלות כל אחד את הנר שלו "עד שתהא שלהבת עולה מאליה"

והנה, **חשמל-אש-נגה** עולה **שלהבת** העולה "**בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך**" (כנ"ל)!

זהר נרות שבת

מעל לנגה (נשמה) יש זהר, האור הממלא את חלל החדר-הבית. והוא סוד ה"שלום בית" שעושה הנר[מד] (נר שבת קדש, מצות האשה[מה] — "ביתו זו אשתו"[מו], "כתפארת אדם לשבת בית" כנ"ל).

נגה עולה 58. **אש** עולה 301. **חשמל** עולה 378. אם נמשיך את הסדרה, נראה שיש בה רק עוד שני מספרים חיוביים: 289 ו-34. והנה, ממוצע חמשת המספרים החיוביים בסדרה הוא 212, בגימטריא **זהר**!

הזהר היינו סוד שני המקיפים חיה-יחידה שמעל לנר"נ של הנשמה[מז]. החיה היינו האור-זהר המתגלה לעין, כנ"ל — "יהי אור ויהי אור"[מח]. היחידה היינו האור הנעלם, הגנוז בעצם החשוך[מט] — "**האור** [בגימטריא **זהר**] כי טוב [לגנזו לצדיקים לעתיד לבוא][נ], הצדיקים שבכל דור ודור[נא], בתוך התורה][נב]"[נג]. ביחס לפרצוף ז"א, הזהר הגלוי היינו אור התבונה[נד] (המתגלה במוחין דז"א[נה]),

ל שם פסוק ב.
לא משלי כ, כז.
לב ראה של"ה מסכת שבת, נר מצוה אות לה.
לג **הטבע היהודי** עמ' נז. ובכ"מ.
לד תהלים פב, ו.
לה שבת כ, א (מובא ברש"י על שמות כז, כ; במדבר ח, ב).
לו שה"ש ח, ו.
לז דברים ד, כד.
לח סוטה יז, א.
לט דברים ו, ה.
מ זהר ח"א נא, א.
מא פירוש הגר"א לס"י פ"א מ"ז.
מב יחזקאל א, ד; שם פסוק כז.
מג ראה אוה"ת שה"ש ג עמ' תתעג (ע"פ ראשית חכמה שער האהבה פ"ג), ושו"נ.
מד שבת כג, ב.
מה ראה שו"ע או"ח רסג, ג.
מו יומא פ"א מ"א.
מז ע"ח ש"ל פ"ב; ש"מ דרוש א; שער היחוד פרקים כז (קכח, ב) לב (קלא, ב); סה"מ עת"ר עמ' ו-ח ועוד. ראה **שיעורים בסוד ה' ליראיו** ח"ב עמ' קמט-קנב.
מח בראשית א, ג.
מט ראה מגן אבות דברים ד"ה "ציון במשפט תפדה" א, ב; מאמר לבר מצוה כח, א. ובכ"מ.
נ חגיגה יב, א; בראשית רבה יב, ו.
נא יומא לח, ב.
נב בעש"ט עה"ת בראשית אותיות כז, לה (ובמקור מים חיים שם אות כג).
נג בראשית א, ד.
נד זהר ח"ג רצ, ב-רצא, א; ע"ח שער הכללים פי"א.
נה ראה ע"ח שכ"ז (עיבור יניקה מוחין) פ"ד.

ואילו הזהר העליון היינו "זיהרא דאמא עילאה"[נו].

לזהר העליון זכו חנוך, משה, רשב"י כו'[נז]: חנוך הוא סוד "[והמשכִּלים יזהֲרו כ]זהר הרקיע"[נח], סוד רקיעא תמינאה דאמא עילאה[נט]. יומו המיוחד של משה הוא **ז' אדר** (בו הוא נולד ונפטר[ס] ושוב נולד[סא]), שעולה גם הוא **זהר**. כל רבי אמיתי, החל מרשב"י, הוא בסוד **זהר**, שעולה **רבי**.

"ואהבת לרעך כמוך אני הוי'"

חשמל־אש־נגה־זהר עולה *949*, בגימטריא **אהבה** פעמים **חכמה** העולה **אהבת ישראל** ("כלל גדול בתורה"[סב]) שעולה **אהבת גבר לאשה** וכן **אהבת אשה לגבר** (**גבר לאשה, אשה לגבר** בגימטריא **ישראל**)[סג], כאשר גבר כאן הוא

על כל אחד ואחת מבני הזוג לתת את ה"אני" שלו לבן/בת זוגו, שרק אז זוכים להתחבר באמת, "והיו לבשר אחד" בולד הנולד

התגברות האהבה כרשפי אש בין איש לאשה, ה"שלהבת יה", כנ"ל.

במצות אהבת ישראל כתוב "ואהבת לרעך כמוך אני הוי'"[סד]. על ידי אהבת ישראל זוכים להתעצם עם "אני הוי'", להדמות אליו יתברך[סה], עצם בעצם.

והנה, "אני" (לשון "ראשית אוני"[סו]) בהכאת אותיות — **א** פעמים **נ** פעמים **י** — עולה 500, "**פרו ורבו**", ואילו **הוי'** ב"ה בהכאת אותיות — **י** פעמים **ה** פעמים **ו** פעמים **ה** — עולה 1500, 3 פעמים "**פרו ורבו**". נמצא שבחשבון זה "**אני הוי'**" עולה 2000, סוד ה־**ב** רבתי של **ב**ראשית, כנ"ל ("ראשית אוני"), סוד "אלפיים שנה קדמה תורה לעולם"[סז], "אאלפך חכמה אאלפך בינה"[סח] (יחוד אבא ואמא שקדם לששת ימי בראשית כנגד ו"ק ואף הוליד אותם[סט], וד"ל), **ד** פעמים "**פרו ורבו**" בתורה, כנ"ל. הכל בסוד "**אני הוי'**" הנאמר במצות אהבת ישראל, כנ"ל.

מתנת ה'אני'־ה'אין' ב"פרו ורבו"

אני אותיות **אין**. ה"אין" הראשון בתורה ("הכל הולך אחר הפתיחה"[ע]) הוא "ואדם אין"[עא]. והנה, פלא, מלה זו היא המלה ה־500 בתורה (**אין** בהכאת אותיות, כנ"ל, בגימטריא "**פרו ורבו**")!

ההופעה הראשונה של המלה "אני" בתורה היא רק אחר כך, בברית הקשת (הכתובה בהמשך למצות "פרו ורבו", פעמיים, שנאמרה לנח ולבניו), שבקבלה רומזת לאבר ברית

המשך בעמ' 32 ◀

נו זהר ח"ג קכד, ב (הובא ונתבאר בתניא אגה"ק כו).
נז ראה שער הגלגולים הקדמות כט ו־לו; הנסמן בהערה הקודמת.
נח דניאל יב, ג.
נט זהר ח"א קסב, ב.
ס מגילה יג, ב.
סא מאור עינים תרומה ד"ה "ויקחו לי תרומה". וראה שיעור ז' אדר (נדפס בגליון כי־תשא־פרה) תשפ"ג.
סב בראשית רבה כד, ז.
סג זוג המושגים גבר־אשה מופיע (רק) בפסוק "**לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה**" (דברים כב, ה) העולה 2392 - **הוי'** פעמים **הוי' אלהיך** (הפסוק מסיים "כי תועבת **הוי' אלהיך** כל עשה אלה"). רק **גבר־אשה** עולה 511, 7 פעמים **חכמה** (סוד "חצבה עמודיה שבעה", שבע חכמות), **אסנת** (אשת יוסף, יסוד־ברית), **אלף נשים־שנים** (**אלף** במספר קדמי, "אאלפך חכמה") של שלמה (אכן בשביל לשאת אלף נשים צריך להיות גבר...). בהכאה פרטית, **גבר־אשה** עולה 1603, 7 פעמים 229 (**אהבה־יראה**, היינו סוד **אהבת ישראל** העולה **אהבה** פעמים **חכמה**, שהיא יראה עילאה), 511 הנ"ל (**אסנת**) ועוד 1092 (7 פעמים **יוסף**, **מב** פעמים **הוי'**, סוד **מב** השמות שבתפלין, העולה "**ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ**", סוד תפלין דמרי עלמא, כנודע). שרש הגבר הוא בגבורה דעתיק, פנימיות חכמה סתימאה (סוד **אהבת ישראל**, **אהבה** פעמים **חכמה**, כנ"ל). ועוד, גבר היינו תרנגול (יומא כ, ב), שממנו לומדים דרך ארץ בזמן הזיווג (עירובין ק, ב), וד"ל.

סד ויקרא יט, יח.
סה ראה לוח "היום יום" כ"ח ניסן.
סו בראשית מט, ג.
סז ויקרא רבה יט, א; מדרש תהלים צ; מדרש שמואל פ"ה.
סח ע"פ איוב לג, לג.
סט ראה לקו"ת אמור לד, ב; קהלת יעקב ערך 'מחוקק'. ובכ"מ בדא"ח.
ע ע"פ פרקי דרבי אליעזר פמ"ב.
עא בראשית ב, ה.

שיעור

יחוד ה', ישראל, התורה והעולם

מצות היחוד

קיצור מהלך השיעור

הקריאה הנצחית של עם ישראל היא "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד". המשמעות הפנימית של "הוי' אחד" היא יחוד ה' עם המציאות כולה, וזו משימת החיים של עם ישראל. האיחוד הזה של ה' עם העולם נעשה על ידי עם ישראל בכח התורה. לפני הצמצום ישראל קדמו לתורה, אך אחרי הצמצום ירדנו אל מתחת לתורה, כדי להתקרב לעולם ולחבר אותו לעצמות ה'. ציוץ קצר ועמוק על פסוק היחוד, בו אנו מקבלים מלכות שמים פעמיים בכל יום.

מצות היחוד היא "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"[א]:

"שמע ישראל" — שמע את סודו של ישראל[ב]. **ישראל** ראשי תיבות "יש **ש**שים **ר**בוא **א**ותיות **ל**תורה"[ג]. ללמד שישראל ואורייתא כולא חד[ד]. אך העיקר הוא ישראל — "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"[ה], גם לתורה הקדומה.

"הוי' אלהינו" — עצמותו יתברך מתיחדת אתנו, ישראל, להיות כחנו וחיותנו[ו] בכל ענינינו. והוא דרך אותיות התורה, שהן הן שרשי נשמות ישראל[ז] בעולם הזה התחתון.

"הוי' אחד" — "אסתכל באורייתא וברא עלמא"[ח]. השי"ת מסתכל באותיות התורה, ובכל אות רואה את אותו יהודי שזו האות שלו, את כל קורותיו מאז בראשית ועד לתחיה העתידה, "מגיד מראשית אחרית"[ט]. וכך ה' בורא את העולם ומתאחד אתו — **א**לופו של עולם ב־**ז** רקיעים ו**א**רץ ו־**ד** רוחות העולם[י].

"אתה אחד ושמך [תורה[יא]] אחד ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ"[יב]. כאשר אנו בארץ

רשימת הרב (ציוץ). כ"ט מנחם־אב תשפ"ה.

א דברים ו, ד.

ב ראה גם **אשא עיני** מאמר "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" ובשיעור י"ט מנחם־אב תשס"ג.

ג מגלה עמוקות רנ"ב אופנים אופן קפו.

ד ע"פ זהר ח"ג עג, א.

ה בראשית רבה א, ד; תנא דבי אליהו רבה פי"ד ופל"א.

ו לקו"ת בלק ד"ה "מה טובו" סופ"א. ובכ"מ.

ז ראה תו"ח בראשית ח, ב ובנסמן שם. ובכ"מ.

ח זהר ח"א קלד, א; ח"ב קסא, א.

ט ישעיה מו, י.

י סמ"ק סימן ב; הובא בב"י או"ח סימן סא.

יא "כל התורה שמותיו של הקב"ה" (ע"פ זהר ח"א פז, א; צב, ב; ח"ג יג, ב. מובא בהקדמת הרמב"ן לפירושו על התורה. וראה גם יונת אלם פכ"ט. ובכ"מ).

יב תפלת מנחה לשבת (ע"פ שמואל־ב ז, כג).

אנו מקבלים את אור ה' דרך אותיות התורה. אך כאשר אנו בשמים, לפני הצמצום, התורה מקבלת מאתנו[יג]. לפני הצמצום התורה היא 'רושם ישראל' אך לאחר הצמצום ישראל הם 'רושם התורה'[יד].

והנה, על ידי תופעת "**אח**ליפו **דו**כתייהו"[טו] (נוטריקון **אחד**, כנודע[טז]) של ישראל ותורה, מי קודם למי כו', ואיך שהשי"ת מתאחד עם שניהם כאחד, מתגלה ש"ישראל אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד ממש"[יז].

לפני הצמצום ישראל הכי קרוב לעצמותו יתברך. אך לאחר הצמצום "כל הגבוה גבוה ביותר יורד למטה מטה ביותר"[יח] וישראל הכי קרובים לעולם, ל"עלמות אין מספר"[יט] ("אל תקרי 'עלמות' אלא 'עולמות'"[כ]). סוד "חותם המתהפך"[כא].

וכל זה כדי לחבר את התחתון ביותר, מציאות העולמות, לעליון ביותר, עצמותו יתברך ממש, על ידי ישראל דוקא. היינו אמיתת היחוד של "הוי' אחד".

נמצא שהסדר הוא: הקב"ה־ישראל־תורה־תורה־ישראל־עולם[כב].

יג ראה שיחת חמשה עשר בשבט תשמ"ה סעיף כט.
יד ראה של"ה הקדמה לתושב"כ (ובנוגע ללפני הצמצום עיין בעמק המלך ש"א בתחלתו, ודוק).
טו ראה זהר ח"א פז, א.
טז ראה מעין גנים פרשת קדשים הערה יז; שיעורי ח"י אלול תשס"ו; כ"א חשון תשע"ט. ובכ"מ.
יז ע"פ זהר ח"ג עג, א.
יח לקו"ת ויקרא לד, ג; לט, ג; במדבר לח, ב (ובכ"מ); סה"מ תקס"ד עמ' קכ"ו בשם הבעש"ט והמגיד; שערי אורה ד"ה "יביאו לבוש מלכות" פי"ב ואילך ופל"ב ואילך.
יט שה"ש ו, ח.
כ הקדמת תקו"ז יד, ב.
כא ראה פרדס רמונים שי"ח פ"ד; שער מאמרי רשב"י על תקו"ז ט, ב ומשנת חסידים תקון תפלין פי"ד מ"ה (וראה שם עולם קטן פט"ז). מובא בחסידות ברבוי מקומות. ראה לקו"ת שה"ש ד"ה "שימני כחותם" (מה, א) ובכ"מ.
כב לפני הצמצום הקב"ה־ישראל־תורה ושוב אחרי הצמצום תורה־ישראל־עולם.

המשך מעמ' 30

המילה[עב], כח הרביה שבאדם — "אשר אני נֹתן ביני וביניכם"[עג], כאשר "**אני**" בהכאת אותיות עולה "**נתן**"!

נמצא ש־2000 עולה "**נתן**" פנים ואחור — "פרו ורבו" הוא מתנה מן השמים!

ועוד, מלמדנו שעל כל אחד ואחת מבני הזוג לתת את ה"אני" שלו לבן/בת זוגו, שרק אז זוכים להתחבר באמת, "והיו לבשר אחד"[עד] בולד הנולד (כפירוש רש"י[עה]).

ועוד, ידוע ש"פרו ורבו" הוא כח האין־סוף שבאדם[עו] (ובנפש כל חי), גילוי של "לפני הצמצום" (לפני הִמצאות כל אחד להיות "אני" בפני עצמו). והיינו אמיתית הסוד של "אני הוי'", היינו "אני הוי' לא שניתי"[עז] מאין (אין־סוף) ליש, וד"ל.

עב זהר ח"א עא, ב. ובכ"מ.
עג בראשית ט, יב.
עד שם ב, כד.
עה שם ד"ה "לבשר אחד".
עו ראה לקו"ת שה"ש לט, ד ואילך; המשך "שמח תשמח" (סה"מ תרנ"ז עמ' קעט ואילך).
עז מלאכי ג, ו.

הסיפור החסידי

איפה האברך? | סיפור לראש השנה

פעם אחת התקבצו בחג השבועות כמה מתלמידיו של החוזה מלובלין, כולם צדיקים גדולים: רבי דוד מלעלוב, רבי יצחק מוואַרקי ורבי שמואל מקאַרוב. בשעה שהסבו באכסניה שבעיר לובלין, חשקה נפשם לשתות מעט מי־דבש. היה שם יהודי צעיר, אברך, שהיה ותרן וטוב לב. כששמע את שיחתם, הלך ונתן להם מי דבש. כשראה שהם משבחים את המשקה שלח להביא להם עוד.

כמה חודשים אחר כך, כשקרב ראש השנה, שוב התקבצו תלמידי החוזה באותה אכסניה שבלובלין. בערב ראש השנה, לאחר שכבר עשו "התרת נדרים", אמר ר' דוד מלעלוב: "מי ייתן לנו עכשיו את האברך הזה, שהיטיב עמנו."

אמר ר' שמואל מקאַרוב: "חיפשתיו ולא מצאתיו. אבל כשאמרתי את פרק התהלים הנאמר בתפילת 'שיר של יום', וקראתי את הפסוק 'וַיֹּאמְרוּ — לֹא יִרְאֶה יָּהּ וְלֹא יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב' (תהלים צד, ז), עלתה בי המחשבה, אולי הוא מאותם אלו שאומרים כך, ואינם מאמינים עוד באֱלֹהֵי יַעֲקֹב". שמע זאת ר' דוד ואמר: "ובכל אופן, צריכים אנו להחזיר לו טובה".

אברך זה נוהג היה לסחור עם גויים נכבדים, ודבק בהם. ובאותם הימים שלפני ראש השנה רצה להמיר את דתו.

יום לפני התנצרותו סגרו את האברך במנזר, כפי מנהגם. אותו היום ערב ראש השנה היה. ובאותם הרגעים שבהם ישבו תלמידיו של החוזה ונזכרו בו, הרהר האברך הרהור תשובה בלבו. לאחר שהתחרט בלב שלם על כוונתו להתנצר, החליט האברך לשים קץ לחייו, כדי שלא יחלל את השם וימיר את דתו. עלה על הבימה הגבוהה שהייתה במנזר, הפיל עצמו ממנה ומת.

למחרת בבוקר בא הכומר אל המנזר ומצא את גופתו של האברך. כיוון שלא רצה שידעו האנשים שנאספו במקום מה אירע, עקר קרש אחד מן הרצפה, טמן את הגופה תחתיו ואחר כך השיב את הקרש למקומו.

במוצאי ראש השנה, שב אחד החסידים שהיו באכסניה לביתו שהיה בכפר סמוך ללובלין, ומצא כי ביתו נשדד וכל אשר לו ננגב. חזר החסיד אל האכסניה בבכי, וסיפר על הגניבה. מיד הלכו ר' דוד ור' שמואל עם החסיד אל רבם, החוזה מלובלין. אמר להם החוזה: "לכו אל שר המשטרה והוא ייתן לכם מכתב, שבכל מקום שתבואו יעזרו לכם פקידי הממשלה לערוך חיפוש, כדי למצוא את הגנֵבה". ואכן עשו כדבריו של הרבי, וקיבלו לידיהם את המכתב משר המשטרה. בדרכם באו אל הכפר שבו היה המנזר ובו התגורר הכומר. החסיד שביתו נשדד חשש מהכומר, על כן עשה עצמו ר' יצחק מוורקי כאילו הוא הנשדד. בפולנית שהייתה שגורה בפיו דרש ר' יצחק מהכומר לערוך חיפוש במנזר. הדרישה עוררה את כעסו של הכומר אך הוא נאלץ להניח להם לעשות כן. כשבאו אל המנזר לא מצאו תחילה דבר. צעק הכומר: "כיצד מעזים אתם לערוך חיפוש במקום קדוש!". בתוך שהוא עומד וצועק קרא ר' שמואל מקָארוב: "הביטו, קרש זה אינו באותו גובה כמו שאר הקרשים. ודאי שם מונחת הגנֵבה".

נבהל הכומר מאוד ורצה לתת להם כל מה שירצו, רק שיעזבו את הקרש. לא שעו החסידים לדבריו והרימו את הקרש, מצאו שם את האברך ולקחו אותו לקבר ישראל. והכומר, שלא רצה שיביאו את הדבר למשפט, נתן להם את הסכום שננגב מהחסיד.

בסיפור הזה ניתן להתבונן רבות: בחשיבות

נכתב על ידי יהודה הס.

הקשר הפשוט עם צדיקים, שהציל נשמה מרדת שחת; בראשי בני ישראל הסוקרים את מצב הקשורים להם בראש השנה; וברוח הקודש של החוזה שפתר את בעיית החסיד הנגנב יחד עם הבאת הסוחר מוסר הנפש לקבר ישראל. אנו נקשר כאן את המעשה לתפילת "שופרות", במוסף של ראש השנה.

אחד הפסוקים המרכזיים בתפילה, הוא: "ביום ההוא יתקע בשופר גדול, ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלים" מהו עניינו של השופר הזה?

על שופרו של משיח אומרים חז"ל כי הוא בן זוגו של שופר אחר, "קול השופר" של מתן תורה. שניהם נעשו, על פי המדרש, מקרניו של האיל שהקריב אברהם תחת יצחק בנו. מתבקש אם כן לומר, כי השופר של מתן תורה הוא ה'קטן' יחסית, ואילו שופרו של משיח הוא, כפשוט, השופר הגדול.

שופר סתם, שופר קטן, מעורר את הקרובים יחסית. את אלה שעם כל ריחוקם יש להם זיקה כלשהי לקדושה. אבל כדי לעורר את מי שנידח, או גרוע מזה, אבוד לגמרי, יש צורך בשופר גדול — עליו נאמר "יתקע" בלשון נסתר, בלי לומר מי הוא זה שיתקע.

בחסידות, מפרשים את הפסוק כמדבר על שני סוגים של יהודים שהתרחקו מעבודת ה': "האובדים בארץ אשור" הם אלה שאבדו מתוך אושר, כאותו חסיד שבסיפור שהתרחק מתוך עשירות ומסחרו עם שרי הארץ. "הנדחים בארץ מצרים" הם אלה שנדחו מתוך צרותיהם וקשייהם. את שני אלה, מעורר דווקא "השופר הגדול" של הגאולה, ש'יתקע' מעצמו. כאשר ה' מוזכר בפסוקים בלשון נסתר, הדבר רומז על דרגה גבוהה כל כך של גילוי אלוקות עד שאין שום דרך לבטא אותה במילים או לתפוס אותה באופן כלשהו. לכן מבאר הרבי מליובאוויטש כי ה"יתקע" של שופר הגאולה, גדול אף יותר מה"אנכי" של מתן תורה.

בזמן הגאולה, נגיע כולנו לדרגת מודעות כזו שהמצוות והחיבור לה' יתרחשו כמו מעצמם, בדרך ממילא. הדרגה הזו היא בעצם תוצאה של גילוי דרגה מעין זו אצל ה' יתברך: אם בתורה ובמציאות המוכרת מתגלה ה' בדרך של "יש", של דבר מה ניתן לתפיסה, הרי שבגאולה יתגלה האין האלוקי, בו ה' לא מתגלה כפועל עושה אלא כמי שהפעולות מתרחשות מתוכו בלי שתהיה יכולת להצביע על מקור התרחשותן.

דרגה כזו בנפשנו שלנו ניתן לחוש ברגעים של מסירות נפש, כזו של החסיד שהתעורר בתשובה. האדם מתמסר כאילו בלי סיבה, בלי יכולת להצביע על משהו שגרם לו למסור את נפשו. אך ברור כשמש שזהו הביטוי הנעלה ביותר של נפשו עצמה — של החלק אלוק ממעל שבו, שאיננו יכול ואיננו רוצה להיות נפרד מה' יתברך.

אמנם, גם בימים כתיקונם, ניתן להגיע לכן על ידי גימטריא פשוטה... **אבד־נדח** בגימטריא **אביון**. הדבר מלמד על כך, שכשאדם מרגיש שהוא אביון לחלוטין ואין לו כלום משלו, הוא מגיע למצב של 'אין' כזה המסוגל לעורר את האין האלוקי. על האביון נאמר שהוא "תאב לכל דבר", ובפנימיות הדבר מרמז על תאווה לעצמות ה' — שהיא היא "כל דבר", הכל ממנה והכל בתוכה. דווקא ריקנות מוחלטת כזו מעוררת את החשק והחוש להתחבר לעצמות ה', ולהכיר שהכל ממנו.

להתפלל בשביל כסף?!

פעם אחת, קודם **ראש** השנה, **נכנס חסיד אחד אל** רבי מנחם מענדל מקוצק ורצה לקבל רשות וללכת **לביתו. שאל אותו הצדיק: למה אתה רוצה** ליסע **לביתך על ראש** השנה? **ואמר לו שהוא בעל** תפילה **בביתו בשביל** מעות.

צעק עליו הרבי: **איך אתה רשאי** להתפלל **בשביל** מעות?! **והחסיד נתפחד מאד. לבסוף פטר אותו** הרבי **לביתו, ואמר לו: התפלל... ושהה קצת, ואחר כך אמר לו: מעות** — קח.

מה רצה הקוצקער מהחסיד? האם טוב להיות חזן בתשלום, או לא?

הצמח צדק מספר על רבי מענדל מבאר, אחד מתלמידי הבעש"ט, שהיה דורש רק במקום בו משלמים לו כסף עבור הדרשה. עבורו, זה היה הסימן משמים שהוא אכן צריך לדרוש כאן. אכן, פעולה כזו צריכה להעשות בסוד שילוח הקן: "שלח תשלח את האם [הסיבה הגשמית שהובילה לקיום המצוה] ואת הבנים [המצוה עצמה] תקח לך", כך נהפך הצורך הפשוט לסיבה של ה' לעשיית מצוה בקדושה, והדין שבצורך והחיסרון מתמתק.

הרבי מקוצק, הבחין כי בתודעת החסיד נהפכו היוצרות: במקום שהמעות יובילו אל התפילה, התפילה כחזן נעשתה הדרך אל המעות. לכן הוא מזדעק: איך אפשר להתפלל בשביל כסף? אך לאחר שהחסיד נבהל והפנים את המסר, יכול היה הרבי לומר לו: אתה עשה את שלך והתפלל באמת, ואת המעות – קח, אך לא כמטרת התפילה אלא כגורם לה.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

דדונות נעשות לו כזכיות

בספה"ק 'צדקת הצדיק' כתוב על עניין התשובה ש"עיקר התשובה הוא עד שיאיר ה' עיניו שיהיו זדונות כזכיות, רצונו לומר שיכיר ויבין שכל מה שחטא היה ג"כ ברצון השי"ת". אם הכוונה היא רק להתבונן שכך הוא העניין, איפה מקומה של התשובה מאהבה בתהליך הזה? ובכלל, למה כל המאמץ לתקן את חטאינו ולהיות מ'מארי דחושבנא'?

מענה:

עניין זה מבואר היטב גם בשאר ספרי החסידות וכן בכמה שיחות של הרבי על הנדון. אצלנו, בסדר עקרי האמונה של פנימיות התורה זהו העיקר שכנגד ספירת הגבורה [וראה בהרחבה בספר אמונה ומודעות].

"עד שיכיר ויבין" היינו דעת ותבונה, הרגשה הכי פנימית שהחטא היה כדאי כדי להגיע לכזו דרגה של אהבה בתענוגים עד לכלות הנפש ממש להשי"ת. ממילא מובן שללא תשובה מאהבה (ולא סתם אהבה...) אין זה שייך כלל.

סימנים משמים

אנחנו זוג צעיר ועברנו לאחרונה משבר אחרי נפילה של אח במלחמה בעזה – הי"ד. הדבר הוביל אותנו לשאלה ותהיה – מה ה' רוצה מאתנו? אציין שכבר עברנו אסון משפחתי לפני כמה שנים ובמבט לאחור לא נראה שעברנו שינוי מהותי כתוצאה מכך. השאלה האם יש בכך סימן משמים לכך שעלינו לשנות כוון בחיים, או שמא דווקא להתחזק ולהתעצם יותר עם הדרך שלנו?

מענה:

על יהודי להיות כל ימיו תמיד בתנועה נפשית של עליה בקדש, כמו שלומדים מנרות חנוכה, "מעלין בקדש" (ההמשך הוא "ולא מורידין", שעל פי פשט משמע דאנו נוקטים כדעת ב"ה ולא כדעת ב"ש, אבל בפנימיות, ואליבא דכ"ע, לומדים מכך שאם לא עולים בקדש תמיד אז 'נתקעים' במקום וממילא יורדים, ר"ל).

בעליה תמידית זו יש שתי בחינות, כרמוז בפסוק על ראש השנה (עיקר זמן השינוי — ראש השנה לשון שינוי — התשובה והשיפור) "**תקעו** [כאשר אתה מרגיש את עצמך **תקוע**, אזי העצה היא] בחדש שופר", ודרשו חז"ל "חדשו מעשיכם, שפרו מעשיכם", היינו התחדשות, השתנות גמורה, וגם השתפרות דהיינו חיזוק הטוב והעוצמות החיוביות.

קודם צריכה להיות התחדשות, דהיינו קבלת דברים חדשים לגמרי, הידורים חדשים בקיום התורה והמצות, הידור לשון "הוד והדר" וגם "עז והדר" וגם לשון תשובה (הדר לשון חזרה) כנודע.

דוגמאות פשוטות של הידור שיש בו משום חידוש: איסור שרויה בפסח, תפילין מהודרות של רש"י וגם של ר"ת, מקוה נשים בור ע"ג בור, ושאר הידורים בענין טהרת המשפחה, כשרות המאכלים, מוסדות חינוך לילדים ועוד ועוד. כמובן שאין להעמיס יותר מדי בפעם אחת אלא כל חדא וחדא לפום שיעורא דיליה, העיקר להתקדם תמיד, כנ"ל.

כל חידוש וכל שיפור, כל עליה בקדש, פועלים גם עלית נשמה ליקרים שלנו שנלקחו מאתנו (בפרט אלה שנלקחו שלא בזמנם, הכל בהשגחה פרטית מאת הבורא יתברך שאינה מובנת לנו כלל וכלל). שתבשרו תמיד בשורות טובות.

אָנֹכִי וְהַיְלָדִים

הַמָּדוֹר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל

תְּהִא שְׁנַת פְּרוּ וּרְבוּ

שָׁלוֹם יְלָדִים!

הָרֶמֶז שֶׁנִּבְחַר לְשָׁנָה זוֹ הוּא הָאִחוּל "**תְּהִא שְׁנַת פְּרוּ וּרְבוּ!**".

מָה כָּל כָּךְ מְיֻחָד בְּאִחוּל זֶה? דָּבָר רִאשׁוֹן — הוּא רִאשׁוֹן! מָה הַכַּוָּנָה? שֶׁתִּכֶּן הָאִחוּל קָשׁוּר עִם הַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנֶּאֱמְרָה בַּתּוֹרָה, שֶׁהִיא בְּעֶצֶם הָרִאשׁוֹנָה מִבֵּין תַּרְיַ"ג הַמִּצְוֹות. מִיָּד לְאַחַר שֶׁנִּבְרְאוּ אָדָם וְחַוָּה בֵּרַךְ אוֹתָם ה' בִּבְרָכָה שֶׁעֲבוּרָם הִיא גַּם צִוּוּי — "פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ". חוּץ מִזֶּה, בְּדִיּוּק בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, בְּיוֹם הַשִּׁשִּׁי לִבְרִיאַת הָעוֹלָם, נִבְרָא אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְזֶה אוֹמֵר שֶׁהַבְּרָכָה נֶאֱמְרָה לָאָדָם וּלְחַוָּה בְּדִיּוּק בְּיוֹם זֶה!

טוֹב, אֲנַחְנוּ רַק יְלָדִים. חֲתָנָה וְלֵדַת יְלָדִים הֵם דְּבָרִים שֶׁשַּׁיָּכִים לִמְבֻגָּרִים, לֹא לָנוּ. אֲנַחְנוּ רַק בִּתְחִלַּת הַדֶּרֶךְ שֶׁלָּנוּ — קֹדֶם "בֶּן חָמֵשׁ לְמִקְרָא", אַחַר כָּךְ "בֶּן עֶשֶׂר לַמִּשְׁנָה...", וְאַפְלוּ בַּר מִצְוָה עוֹד לֹא חָגַגְנוּ. אֵיךְ הַמִּצְוָה הַזּוֹ שַׁיֶּכֶת גַּם אֵלֵינוּ?

יֵשׁ לְךָ תַּשְׁקִיד!

מְסֻפָּר עַל יְהוּדִי שֶׁנִּכְנַס לִיחִידוּת אֶל הָרַבִּי מִלְיוּבָּאוִויטְשׁ. חָזוּתוֹ הַחִיצוֹנִית לֹא הֵעִידָה עַל הֱיוֹתוֹ חָסִיד, אֲבָל כְּמוֹ רַבִּים הִרְגִּישׁ גַּם הוּא קֶשֶׁר לָרַבִּי וְגַם לוֹ הָיָה חָשׁוּב לְהַפְגִּישׁ עִמּוֹ בְּאַרְבַּע עֵינַיִם. לְאַחַר מִסְפַּר דַּקּוֹת, בָּהֶן הִתְעַנְיֵן הָרַבִּי בִּשְׁלוֹמוֹ וּבְמַעֲשָׂיו וּלְאַחַר שֶׁשָּׂטַח אֶת שְׁאֵלוֹתָיו וּבַקָּשׁוֹתָיו, פָּנָה אֵלָיו הָרַבִּי בְּמִשְׁפָּט שֶׁחָצָיו שְׁאֵלָה וְחֶצְיוֹ קְבִיעָה: "בְּוַדַּאי מְנַצֵּל אַתָּה אֶת כִּשּׁוּרֶיךָ וּקְשָׁרֶיךָ, וּמַנִּיחַ תְּפִלִּין לַיְּהוּדִים עִמָּם אַתָּה נִפְגָּשׁ בְּמֶשֶׁךְ הַיּוֹם בִּמְקוֹם עֲבוֹדָתְךָ". הַיְּהוּדִי חָשׁ מְבוּכָה רַבָּה. הֲרֵי הוּא עַצְמוֹ אֵינוֹ מַקְפִּיד לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין, וַדַּאי לֹא בְּכָל יוֹם. "רַבִּי", הִתְנַצֵּל הַיְּהוּדִי, "אֵיךְ אוּכַל לְהַצִּיעַ לְמִישֶׁהוּ דָּבָר שֶׁאֲנִי עַצְמִי לֹא מְקַיֵּם?". הָרַבִּי לֹא הִתְבַּלְבֵּל לְרֶגַע וּמִיָּד הֵשִׁיב לוֹ בִּשְׁאֵלָה: "מָה הֵם אַשֵּׁמִים שֶׁאַתָּה לֹא מַנִּיחַ תְּפִלִּין?!".

מָה אֲנִי לוֹמֵד מֵהַסִּפּוּר הַזֶּה? קֹדֶם

כֹּל שֶׁהָרַבִּי לֹא מִתְבַּלְבֵּל לְרֶגַע, גַּם אִם הַיְּהוּדִי שֶׁמּוּלוֹ מְשֻׁכְנָע שֶׁהוּא — לֹא! אוֹתוֹ יְהוּדִי חוֹשֵׁב עַל הַקְּשָׁיִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ, מַרְגִּישׁ שֶׁאֵינוֹ מַסְפִּיק מַאֲמִין, אוּלַי בִּכְלָל הוּא מִתְבַּיֵּשׁ מִמָּה שֶׁיֹּאמְרוּ עָלָיו. אֲבָל אֵצֶל הָרַבִּי יְהוּדִי הוּא יְהוּדִי! זֶהוּ הַדָּבָר הָעִקָּרִי אֶצְלוֹ וּמִמֵּילָא זֶהוּ הַדָּבָר שֶׁעוֹמֵד לְנֶגֶד עֵינָיו. כָּל הַשְּׁאָר הֵם קְשָׁיִים דְּמְיוֹנִיִּים שֶׁהָאָדָם מַעֲמִיס עַל עַצְמוֹ, וּכְמוֹ קְלִפּוֹת עָלָיו לְקַלֵּף וּלְהַשִּׁיל אוֹתָם מֵעַל עַצְמוֹ. אִם רַק נַנִּיחַ אֶת הָרֹאשׁ בַּמָּקוֹם הַנָּכוֹן — נִרְאֶה שֶׁכָּל הַבְּעָיוֹת פְּשׁוּט אֵינָן!

אֲבָל הַדָּבָר הֶחָשׁוּב בַּסִּפּוּר לְעִנְיָנֵנוּ הוּא הַתַּפְקִיד שֶׁהָרַבִּי מְיַעֵד לְאוֹתוֹ יְהוּדִי, וּבְעֶצֶם לְכָל אֶחָד מֵאִתָּנוּ.

נֵר לְאֶחָד נֵר לְאֶלֶף

תָּאֲרוּ לְעַצְמְכֶם הַפְסָקַת חַשְׁמַל בְּשָׁעַת עֶרֶב מְאֻחֶרֶת. חֹשֶׁךְ שׁוֹרֵר בַּבַּיִת, תְּאוּרַת הַחֵרוּם גַּם הִיא לֹא נִדְלְקָה, הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים בְּלַחַץ. אַתָּה מְגַשֵּׁשׁ בָּאֲפֵלָה, מְנַסֶּה לְשַׁחְזֵר 'בְּעַל פֶּה' אֶת הַדֶּרֶךְ וּמַצְלִיחַ לְהַגִּיעַ עַד לַמְּגֵרָה בַּמִּטְבָּח וּלְאַתֵּר בְּתוֹכָהּ קֻפְסַת גַּפְרוּרִים. אַתָּה פּוֹתֵחַ אֶת הַקֻּפְסָה וּמְגַלֶּה בְּמִשּׁוּשׁ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רַק גַּפְרוּר אֶחָד בּוֹדֵד. גַּם מַשֶּׁהוּ, לֹא? אַתָּה מַצִּית אוֹתוֹ וּמַדְלִיק בְּאֶמְצָעוּתוֹ נֵר קָטָן. הַנֵּר מֵאִיר אֶת סְבִיבָתְךָ הַקְּרוֹבָה וּבְזְכוּת זֶה אַתָּה מוֹצֵא בַּמְּגֵרָה עוֹד חֲבִילָה שְׁלֵמָה שֶׁל נֵרוֹת. כָּעֵת אַתָּה מַדְלִיק אֶת כֻּלָּן וְהַבַּיִת כֻּלּוֹ כְּבָר הוֹפֵךְ לְמוּאָר.

וְאָז נִשְׁמַעַת דְּפִיקָה בַּדֶּלֶת. אַתָּה פּוֹתֵחַ אוֹתָהּ וּמְזַהֶה מוּלְךָ אֶת הַבֵּן שֶׁל הַשְּׁכֵנִים: "יֵשׁ לָכֶם בְּמִקְרֶה אֵשׁ?". "בְּשִׂמְחָה!", אַתָּה עוֹנֶה, וּמַעֲבִיר לְיָדָיו אֶת אֶחָד הַנֵּרוֹת הַדּוֹלְקִים. עוֹבְרוֹת כַּמָּה דַּקּוֹת וּפִתְאוֹם חַלּוֹנוֹת דִּירַת הַשְּׁכֵנִים הוֹפְכִים גַּם הֵם לְמוּאָרִים. כָּל זֶה מִנִּיצוֹץ קָטָן שֶׁהִדְלַקְתִּי בְּעַצְמִי!

כַּמָּה כָּאֵין סוֹף

סְפַרְתֶּם פַּעַם כַּמָּה נְקָדִים יֵשׁ לְסַבָּא שֶׁלָּכֶם? אִם תַּעֲשׂוּ בְּדִיקָה בֵּין הַחֲבֵרִים תִּגְלוּ שֶׁהַתּוֹצָאוֹת בְּדֶרֶךְ כְּלָל יָנוּעוּ בֵּין עֲשָׂרָה נְקָדִים לְכַמָּה עֲשָׂרוֹת. בְּמִקְרִים חֲרִיגִים תִּשְׁמְעוּ עַל מִסְפָּרִים גְּדוֹלִים יוֹתֵר. שָׁמַעְתִּי פַּעַם עַל מִישֶׁהוּ שֶׁמִּסְפַּר נְקָדָיו עָבַר אֶת הַמֵּאָה! וְכַמָּה נִינִים יֵשׁ לְסַבָּא־רַבָּה שֶׁלָּכֶם? כָּאן הַתּוֹצָאוֹת תִּהְיֶינָה גְּדוֹלוֹת בְּהַרְבֵּה, מִשּׁוּם שֶׁסַּבָּא שֶׁלָּכֶם הוּא רַק אֶחָד מִכָּל הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁלּוֹ, אָז פָּשׁוּט יֵשׁ לְהַכְפִּיל אֶת הַתּוֹצָאָה בְּמִסְפַּר הָאַחִים שֶׁלּוֹ. כָּכָל שֶׁנִּטַּפֵּס וְנַעֲלֶה בְּעֵץ הַמִּשְׁפָּחָה כְּלַפֵּי מַעְלָה נִגְלֶה שֶׁמִּסְפַּר הָצֶאֱצָאִים הוֹלֵךְ וְגָדֵל.

נַמְשִׁיךְ לַשְּׁאֵלָה הַבָּאָה שֶׁלִּי: כַּמָּה צֶאֱצָאִים יֵשׁ לָאָדָם הָרִאשׁוֹן? הַתְּשׁוּבָה פְּשׁוּטָה: כָּל בְּנֵי הָאָדָם שֶׁחַיִּים כַּיּוֹם בָּעוֹלָם. וְכָעֵת לַשְּׁאֵלָה הָאַחֲרוֹנָה: כַּמָּה צֶאֱצָאִים יְכוֹלִים לִהְיוֹת לוֹ בֶּעָתִיד? וְהַתְּשׁוּבָה: אֵין סוֹף!

בְּסִפְרֵי הַחֲסִידוּת מֻסְבָּר כִּי בְּמִצְוַת

"פְּרוּ וּרְבוּ" מִתְגַּלֶּה מְיֻחָד שֶׁנִּקְרָא **כֹּחַ הָאֵין סוֹף**. כָּל זוּג שֶׁמִּתְחַתֵּן, לַמְרוֹת שֶׁמְּדֻבָּר בְּסַךְ הַכֹּל בִּבְנֵי אָדָם, עֲשׂוּיִים מֵחֹמֶר בָּשָׂר וָדָם, מְסֻגָּל לְשַׂכְפֵּל אֶת עַצְמוֹ וּלְהוֹלִיד בֵּן אָדָם כְּמוֹתָם! הָאָדָם נִבְרָא "בְּצֶלֶם אֱלֹקִים", נְשָׁמָה בְּגוּף גַּשְׁמִי, וּמִשּׁוּם כָּךְ יֵשׁ בּוֹ כֹּחַ לִגְרֹם לְעוֹד "צֶלֶם" כָּזֶה לְהַגִּיעַ לָעוֹלָם! אוֹתוֹ יֶלֶד שֶׁיִּוָּלֵד לַזּוּג יַעֲשֶׂה אֶת אוֹתוֹ הַדָּבָר — יִתְחַתֵּן וְיָבִיא לָעוֹלָם עוֹד "צֶלֶם אֱלֹקִים" קָטָן וְחָמוּד! וְכָךְ גַּם הוּא. עַד כַּמָּה? עַד אֵין סוֹף!

"פְּרוּ וּרְבוּ" עוֹשֶׂה עוֹד "פְּרוּ"

אַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן מְלַמֵּד אוֹתָנוּ כְּלָל חָשׁוּב בְּקִיּוּם מִצְוַת "פְּרוּ וּרְבוּ". מִלְּבַד קִיּוּם הַמִּצְוָה בַּדֶּרֶךְ הַפְּשׁוּטָה, שֶׁל חֲתֻנָּה וַהֲקָמַת מִשְׁפָּחָה, יֶשְׁנָהּ דֶּרֶךְ נוֹסֶפֶת, רוּחָנִית — "יְהוּדִי עוֹשֶׂה עוֹד יְהוּדִי". יִתָּכֵן וְיֶשְׁנוֹ יְהוּדִי שֶׁחַי בָּעוֹלָם וּמִסְתּוֹבֵב בֵּינֵינוּ, אֲבָל הוּא בְּעֶצֶם עוֹד לֹא נוֹלַד. מִבְּחִינָה רוּחָנִית הוּא סוּג שֶׁל מֵת־מְהַלֵּךְ. הוּא אָמְנָם קָם בַּבֹּקֶר, אוֹכֵל וְהוֹלֵךְ לָעֲבוֹדָה, אֲבָל עַל הַקֶּשֶׁר שֶׁלּוֹ עִם ה' יִתְבָּרַךְ אַף אֶחָד לֹא יוֹדֵעַ. אֲפִלּוּ הוּא... נָכוֹן, לְכָל יְהוּדִי יֵשׁ נְשָׁמָה אֱלֹקִית, וּמִמֵּילָא גַּם בְּתוֹכוֹ יֶשְׁנוֹ נִיצוֹץ קָדוֹשׁ, אֲבָל כָּרֵגַע הוּא כָּבוּי וְחָבוּי. בָּרֵגַע שֶׁמַּגִּיעַ יְהוּדִי וְיַדְלִיק אֶצְלוֹ אֶת הַנִּיצוֹץ — אוֹתוֹ אִישׁ יִוָּלֵד מֵחָדָשׁ!

כְּמוֹ הַנֵּר, גַּם הוּא יוֹכַל לִבְעֹר וּלְהַעֲשׂוֹת לָהֳבָה גְּדוֹלָה שֶׁכְּבָלְהּ אַהֲבָה לַה' וּלְקִיּוּם מִצְוֹתָיו, אֲבָל יוֹכַל לִקְרוֹת פֹּה דָּבָר נוֹסָף: כְּפִי שֶׁהוּא נוֹלַד מֵחָדָשׁ הוּא יוֹכַל לְהוֹלִיד, וּלְהַצִּית אֵשׁ קֹדֶשׁ שֶׁתִּבְעַר בְּעוֹד יְהוּדִי. יֵשׁ לָנוּ מָשָׁג לְאָן תִּתְגַּלְגֵּל הָאֵשׁ הַזּוֹ? כַּמָּה נְשָׁמוֹת תִּדָּלַקְנָה בַּהֶמְשֵׁךְ? זֶה לֹא נִגְמַר אַף פַּעַם, עַד שֶׁהָעוֹלָם כֻּלּוֹ יַהֲפֹךְ לְאוֹר מֵאִיר שֶׁל גְּאֻלָּה. הֲרֵי לָנוּ "פְּרוּ וּרְבוּ" בְּרוּחָנִיּוּת!

אַגַּב, לְהוֹלִיד מִישֶׁהוּ מֵחָדָשׁ יָכוֹל לִקְרוֹת גַּם עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה קָטָן, שֶׁלִּי וְשֶׁלְּךָ. חִיַּכְתָּ לֶחָבֵר בַּבֹּקֶר? אָמַרְתָּ לוֹ מִלָּה טוֹבָה? הוּא קִבֵּל מִמְּךָ כֹּחַ! יִתָּכֵן שֶׁבְּאוֹתוֹ יוֹם הוֹלַדְתָּ אוֹתוֹ מֵחָדָשׁ!

שֶׁנִּזְכֶּה לִפְרוֹת וְלִרְבּוֹת בְּגַשְׁמִיּוּת
וּבְרוּחָנִיּוּת!
שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ!
שָׁנָה טוֹבָה! כְּתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה
לְכֻלָּנוּ!

ל"כ?

ראש השנה הוא כמו לידה חדשה. זהו יום

של עבודה כללית, תמצית שממנה תצמח, תפרח ותתפרט כל השנה הבאה עלינו לטובה. בראש השנה ה' יתברך מתכנס פנימה, כביכול — אל המקום בו הוא בודק ואפילו מבקר את עצמו — וגם מאפשר לישראל עם קדושו להתכנס אתו לפני ולפנים ולהאיר משם אור חדש שלא האיר מעולם.

שנה חדשה היא כמו ילד חדש — נשמה חדשה שיורדת מהאוצר הכמוס של ה', נוצרת יש מאין מכח האין־סוף המתגלה בהוריו־מולידיו. ה"סימנים" שאנו עושים בראש השנה הם מעין 'קוד גנטי' לשנה החדשה שעתידה להוולד מזרע העבודה בראש השנה.

בשנת תשפ"ו — **ת**הא **ש**נת **פ**רו **ו**רבו — יש דגש מיוחד על הלידה וההתחדשות. הגליון השבוע פותח במכתב מיוחד של הרב על סימני השנה החדשה וממשיך במאמרים העוסקים בהתכנסות עם ה' למקום הפנימי ביותר, בעומק של מצות פרו ורבו ובכלל בעבודת ראש השנה. הכל מזמין אותנו לעמוד נצבים ומוכנים לשנה החדשה. כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה!

להצטרפות למפיצי נפלאות:
itiel@pnimi.org.il
bit.ly/niflaot-85
ברקוד: | 052־4295164

ג	ל	ע	י	נ	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה	
נ	פ	ל	א	ו	ת	
מ	ת	ו	ר	ת	ר	

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il
רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
079־9211452 או 02־5434297 | המספר פתוח לניידים כשרים

